

TRANSILVANI'A.

Fóia Asociatiunei transilvane pentru literatur'a romana si cultur'a poporului romanu.

Acésta fóia ese câte 2 cóle pe luna si costa 3 florini val. austr., pentrei ce nu sunt membrii asociatiunei.
Pentru strainatate 9 franci (lei noi) cu porto postei.

Abonamentulu se face numai pe câte 1 anu intregu.
Se abonédia la Comitétulu Asociatiunei in Sibiiu, séu prin posta séu prin domnii colectori.

Sumariu: Apulum, Alb'a-Iuli'a Belgradu in Transilvani'a. — Procesele verbali ale adunarei generale a XXV-a a asociatiunei transilvane pentru literatur'a romana si cultur'a poporului romanu, tinute la 8 si 9 Augustu in Alb'a-Iuli'a. — Procesu verbale alu comitetulu asociatiunei transilvane pentru literatur'a romana si cultur'a poporului romanu, tinutu la 28 Octombren. 1886. — Bibliografic: Publicatiunile Academiei Romane din Bucuresci. — Concursu.

Apulum, Alba-Iulia, Belgradu in Transilvani'a*).

Acestea sunt trei numiri ale aceleiasi cetati fortificate din marele Principatu alu Transilvaniei. In decursulu acestui studiu scurtu si cum amu dice fragmentariu vomu afla, ca aceeasi cetate mai este cunoscuta locuitorilor tiei sub alte patru numiri, Alba-Carolina, Weissenburg, Gyula-Fejérvár si Károly-Fejérvár.

I. Inainte de a intrá in tractarea materiei ce mi-am alesu astadata, am fostu silitu se premitu diversele nomenclaturi ale aceleiasi localitati, pentrucá se póta evitá oricine confusiunea ce se nasce in tóte tierile poliglotte si cu atátu mai virtosu in geografi'a si topografi'a Transilvaniei din multimea nomenclaturiloru care se dau in casuri nenumerate acelorasi localitati, regiuni, districte, munti, vali, riuri s. a., precum observasemu inainte cu câteva ani intr'unu altu studiu alu meu de aceeasi natura**).

Scopulu meu inse la locul acesta este cu totul altulu: imi voiu permite adeca cu voi'a ddloru colegi din academi'a romana cá se relevediu dupa putintia importantia istorica a unei cetati fundate mai ántaiu de

*) Acestu studiu archeologicu fusese inaintatu la Academi'a romana in Ianuaru a. c., éra in sesiunea din Martiu la propunerea sectiunei istorice s'a decisu a se publicá in Analele Academiei. Intr'aceea tinendu-se adunarea generala a Asociatiunei transilvane pentru literatur'a romana, tocma in Alb'a-Iuli'a sau vechiulu Apulum, auctorulu a improvisatu din acestu studiu o mica parte mai multu pe din afara, pre cátu adeca permitea urgentia altoru lucrari ale adunarei. Cerendu-se cá acést'a lucrare se fia cunoscuta intréga si dincóce la noi, se reproduce aici dupa originalulu Analeloru.

**) A se vedea Analele, Societatii Academice din 1871/2 si „Transilvani'a“ 1872, cum si Geografiile tiei Ardealulu scrise inainte de anulu 1867.

cátu imperatulu Traianu, inaltiate sub domnia Romei la rangulu aprópe alaturea cu capital'a Daciei Sarmisegetusa sau Ulpi'a Traiana, dara mai fericita decâtu aceea in acelu intielesu, cá unde Ulpia Traiana cadiuta fórtu de multu in ruine a facutu locu numai la vre-o diece sate si catune pe teritoriulu seu, din contra Apulum prefacutu si elu de repetite-ori in ruine in cursu cá de cincispredece vécuri, totu de atâtea ori s'a restauratú din nou, totu cá municipiu fortificatu mai bine sau mai reu până in diu'a de astadi, cându sub o numire cându sub alt'a, inse asia, cá cu numele lui sunt legate prin tóte timpurile si epocele, serii lungi de evenimente care au decisu in casuri nenumerate asupr'a sortiei tuturor locuitorilor tiei, a carei capitala fusese acésta cetate dela 1542 până la venirea Transilvaniei sub domnia ilustrei Dinastii de Habsburg.

Regiunea. Caletoriulu strainu, care venind cu trenulu de cátru Arad si trecénd pe lângu mosiile domniloru Mocioni dela Bulciu si Capalnasu va intra in Transilvani'a pe la Zam, care inainte fusese dominiu alu altui proprietariu romanu anume Vasile Nopcia, inaintándu totu preste frumósele siesuri ale Murasiului, cându va trece podulu pe la comun'a Órd'a, se scia ca a intratu pe teritoriulu stravechiei cetati romane, care se intindea din tiermii Murasiului pe distanti'a intréga până sub murele fortificatiuniloru de astadi si pre totu teritoriulu cátu coprinde orasiulu locuitu de provinciali, éra dupa unii archeologi periferia acelu municipiu facea preste unu miliariu sau cincisicistadii romane □.

Strainii cari isi iau ostenéla de a caletori prin alte tieri, visitándu si Transilvani'a in mai multe parti ale ei si facéndu comparatiune, afla o multime de regiuni ale ei totu atátu de frumóse si incántátore, cá si cele mai minunate parti ale Elvetiei. Intielegemu aceste parti cu aplicare la darurile naturei, nu si la cele produse de máni omenesci. Punctulu pe care'lu alesese Traianu la Murasiu pentru intemeierea unui municipiu si a

unei colonii latine este unul din cele mai frumoase ale țerei. În fația curge Murasiulu, care dacă dela punctulu acesta ar fi regulatu, ar putea purta pe spatele sale și vapora mai mici, precum porța luntri (caice) încarcate cu sare. De a lungulu riului sieșu largu din cele mai fertili; imediatu de lângă cetate se incepu muntii apuseni, cari se înalță gradatu pe distanția de câteva miliarie până în regiunile cele bogate în mine de aur, de argintu, de metale nenobili și de mineralii diverse.

Aici a fostu situatu Apulum, alu carui nume se mai conserva astăzi în graiulu poporului numai prin numirea ce dă elu riului Ampoiu (latinesce Apullus), ce curge printre munti de către orasielulu Zlatn'a până în sieșu, unde se varsă în Murasiu. Se crede că pe acestu riu l'a întielesu și Ovidiu cându a scrisu:

Danubiusque rapax et Dacicus orbe remoto Apullus.

Asia se pare că Ovidiu și pôte cu elu alti romani din timpulu lui Octavianu Augustu apucaseră a'și câștigă și unele cunoștințe topografice din Daci'a centrală, căci adeca riulu Ampoiu nicidecum nu se numără între riu-rile mai mari și principali ale Transilvaniei, cum sunt Murasiulu, Oltulu, doue Someșuri, Crisiulu, doue Târnavă, Ariesiulu, Streiulu, și totuși Ovidiu ilu numește, că și cum ar voi se'i dea nu știu ce importanță.

Apulum sub domni'a Romei. Archeologii noștri au cu totulu alte probe tari și numeroase despre existența înfloritoare a municipiului și a coloniei latine Apulum, decâtu ar fi unu simplu versurelu alu lui Ovidiu. Francesulu de Gerando, care se asiediașe înainte cu vre-o 45 de ani în Transilvani'a și se casatorise în famili'a grafiloru Teleki, după ce facuse studii archeologice și ethnografice destulu de serioase în nou'a sa patriă, în opulu seu intitulatu „La Transilvanie“ dice în Partea I. C. 1, ca atâtea resturi (monumente) de ale Romei nu potu produce nici Galli'a, nici Hispani'a, nici chiaru Itali'a, câte au remasu în Daci'a.

Ladislau Kőváry, unul din cei mai serioși archeologi maghiari în cartea sa intitulată „Monumentele de arhitectura ale Transilvaniei“) începe introducțiunea sa cu această sentință: „Transilvani'a este unu museu bogatu, înse necunoscutu“.

Acășta sentință se pôte aplică cu totu dreptulu și la ruinele coloniei Apulum, pe care astăzi se vedu asiediate alte localități. Cu tôte acestea, din miile de monumente, inscripțiuni și alte resturi ale gloriei sale au scapatu numai atâtea din perire, câte ne sunt de ajunsu că se probamu mai pre susu de ori-ce îndoieșla, ca Apulum atātu că colonia cătu și că Municipiu a fostu situatu la Murasiu tocma pe teritoriulu descrișu mai în susu. O corabia încarcată numai cu monumente și inscripțiuni adunate din ordinulu imperatului Carolu VI. în a.

*) Erdély építészeti emlékei, írta Kővári László. 30 fametszvényvel. Erdély régiségei második bővített kiadása. Kolozsvártt 1866. Form 8-vo, 331 pagine.

1723 cu mare diligentia și grija de către contele Ariosti s'a cufundatu la Segedinu spre dauna mare a științei; — după ce înse contele Ariosti adunase monumente foarte multe, o parte mare din acelea încarcate pe alta corabia totu au ajunsu la Vien'a, unde se potu vedea asiediate în peretii bibliotecii imp. De altmăntrea c. Ariosti avuse întiepleciunea și precauțiunea, că se decopiedie înca și inscripțiunile de pre monumente, care după aceea s'au cufundatu în apă*). De atunci s'au deșteptatu abia și câteva barbati dintre fiii patriei, cari s'au pusu și ei pe studii archeologice, pe adunare de resturi antice, monumente, inscripțiuni, monete etc. Multu mai înainte, adeca pe la 1549 adunase și Verantiu în dilele imperatului Ferdinand I. vreo 200 de inscripțiuni antice din Transilvani'a. Imperatés'a Maria Teresi'a pusese pe baronulu Hohenhausen, că se adune din această țiera nu numai inscripțiuni, ci și alte obiecte antice de valoare istorică sau artistică. De aci înainte colecțiunile câte au urmatu dela Seivert începe până la archeologii din dilele noastre, precum parochulu evangelicu Ackner, com. Iosef Kemény, br. Dr. I. F. Neigebaur, prusianulu**), profesorulu de universitate Carolu Torma, apoi museurile din Clusiu, cele mai tinere din Temišiór'a, Dev'a, Oradea mare, înca și colecțiunile modeste din Blasiu și de pre airă, tôte acestea sunt pe cale de a înmulți materialulu istoricu preste totu, a reversă lumin'a dorită și preste cele de anteu vécuri ale vietiei coloniilor latine în Daci'a, între care Apulum ocupa locu din cele mai de frunte.

Sus citatulu Neigebaur a concentratu în cartea sa tôte inscripțiunile din Daci'a pre câte a pututu pune mână până în anul 1850. Până cându se va mai afla unu altu archeologu, care se nuși pregete a publică într'unu singuru opu înca și monumentele câte s'au mai descoperitu în Daci'a și anume în Transilvani'a, pentru că amicii cercetarilor istorice se pôte folosi de ele mai usioru și se nu fie siliti a perde timpulu vietiei caletorindu dela unu museu la altulu, colecțiunea lui Neigebaur, la care a recursu chiaru și unu Mommsen, rămâne și pentru noi o prea bună calausă. Asia dară:

Despre esistența coloniei Apulum pe teritoriulu unde se vede situată astăzi Alb'a-Iuli'a, marturisescu inscripțiunile culese de Neigebaur, pe paginile 124 până la 166. A le reproduce și la locul acesta pe tôte, credu că ar fi de prisosu, după ce colecțiunea desu citată o pôte consultă ori-cine.

Că coloni'a Apulum a fost totodată și municipiu, care s'a bucuratu de drepturi mari și frumoase, despre acășta marturisescu până acum'a inscripțiunile sculptate pe monumente de marmoru, înregistrate la Neigebaur sub Nr.ii 132: 44; 153: 209; 159: 256. Pe acestea doue din urma Apulum e numitu „MUN. SEPT. APVL..“ adeca Municipium septimum Apulum.

*) Inscrizioni antiche trovate e raccolte ale Rovine dela Transilvania l' anno MDCCXXIII.

**) Dr. I. F. Neigebaur, Kronstadt 1851.

Tóte acestea monumente cu inscriptiuni s'au aflatu pe teritoriulu dintre Murasiu si Alb'a-Iuli'a.

In càtu pentru positiunea politica a acesteii colonii in provinci'a Daci'a si in statu, ne spunu tóte inscriptiunile, ca ea avea functionari (oficiali, demnitari) de rangu dupa norm'a capitalei si a celoru mai renumite colonii din imperiu, precum Duumviri, Decuriones, Aediles, Quaestores etc. Asia de ex. s'au descoperitu intre altele, càteva monumente cu inscriptiuni precum sunt si acestea:

C. Iul. Valens II Vir. Col. Apul.

C. Pomp. Fuscus II. Vir. Col. Apul.

P. Aelius Rufinus. Dec. Mun. et Patronus Coll. Fabrum Col. Apul.

C. Sinius Anicetus. Dec. Col. Sar. Patron. Col. Fabr. Mun. Sept. Apul.

T. Laelius Q(uaestor) Col. Apul.

Garnisón'a, sau cu terminu militariu romanu Praesidium in coloni'a Apulum. Pana acum s'au adevèritu din inscriptiuni, cà in partea Daciei unde a fost Apulum, se aflau sub domni'a Romei garnisónè din doue legiuni, legio V Macedonica et Legio XIII Gemina, precum si unele Alae de calarime si Cohortes auxiliariae din trupe straine de a le asia numitiloru Socii si mai din alte legiuni curatu romane, dupa cum cereau impregiurarile; dara inscriptiunile care marturisescu despre numitele doue legiuni intregi (càte diece mii si mai multi intr'o legiune), sunt nenumerate. Se vede cà in Apulum au statu mai totu Cohorti (bataliòne?) din legiunea XIII Gemina, cà-ci despre acèsta se vedu la Neigebaur intru o singura grupa siese inscriptiuni aflate totu in ruinele dela Apulum.

Adaogemu la inscriptiuni de pre monumente multimea mare de caramidi romane insemnate cu leg. XIII G. sau vre-o cohorte de ale ei, din care o parte buna scòsa totu din ruinele dela Apulum ne convinge si mai multu, cà la acèsta colonia au statu diecimi de ani trupe din legiunea XIII gemina, cum si din Alae (escadròne?) si Cohorti auxiliare, din care càteva erau alaturate la acea legiune.

Iosef Vass, calugaru piaristu fostu profesoru la Clusiu, in cartea sa titulata Transilvani'a sub Romani*) dupa mai multi auctori citati de elu la paginile 122—124 arata, cà au fost alaturate totu la leg. XIII. patru aripe (Alae) de calareti si vreo nouè (9) cohorti auxiliare de pedestrime. Intre acestea se vedu si una Ala Civium Romanorum, 1 Siliana, 1 Cohors III Civium Romanorum, prin urmare adevèrati cetatieni ai Romei, cum si Cohors II et III Hispanorum, ex Legione VI Hispanorum.

*) Erdély a Romaiak alatt. Kutfök nyomán. Irta Vass József, kegyes szerzetbeli áldor, gymnasiumi tanár s a magyar tudományos akademia levelező tagja. Kolozsvártt 1863. Carte scrisa cu mare diligentia si eruditiune, ea inse abunda in conclusiuni logice imposibili, la care l'au sedusu ur'a sa ce purtá contra absolutismului austriacu, cum si ur'a contra romaniloru.

Precum in ruinele altoru colonii din Daci'a centrala, asia si in cele dela Apulum si pana sus in muntii apuseni spre Auraria se afla si urme de profesionisti militari, cari'si aveau Colegiile si Patronii loru, precum erá Collegium Fabrorum (fauri si geometrii), Dendrophorum (architecti, lemnari, sau cum le mai dicu dulgheri si bardasi), Centonariorum sau ceea ce numimu astadi cusetori, croitori, caltiunari etc. liferanti de vestminte pentru armata.

Nume de comandanti superiori, precum Legati et Praefecti, cum si càtiva de rangu mai dupa acestia, s'au aflatu pana in 1863 in numeru de 44, din cari vre-o 14 au fost Legati sau Praefecti Legionis XIII Geminae.

Cultulu religiosu exercitatu si reprezentatu in coloni'a si in Municipiulu Apulum.

Este cunoscutu, cà ori unde au strabatutu Romanii cu armele loru si au intemeiatu colonii, au dusu cu sine divinitatile si cultulu loru, pentru care au si inaltiatu temple maretie; ei inse au fost multu mai toleranti, decàtu cà prin introducerea cultului loru se voiésca a esterminá de a dreptulu religiunile altoru popóra, de sí in prea multe casuri mai absurde si de càtu multe superstitiuni eline si romane. Se pare inse cà Romanii s'au incrediutu multu in pomp'a relative fòrte mare, cu care se executá la ei ritulu prescisu pentru càteva divinitati, precum si in impregiurarea, cà oficiile principali bisericesci cum s'ar dice in limb'a christiana, erau intrunite in aceleasi persòne de rangu inaltu profanu (seculariu), precum cu consulatulu si mai tàrdiu cu persón'a imperatoriloru (Pontifex Maximus etc.); alteori le schimbau aceleasi persòne, astadi Consules, preste unu anu Pontifices etc.

Dupa archeologii ardeleni si unii straini, cu totii vre-o siepte insi citati de càtra sus numitulu scriitoriu József Vass (pag. 130—131) in Daci'a s'au aflatu pana acuma urme sigure de cultulu urmatòreloru divinitati cunoscute in Mithologia sub numele colectivu Dii consentes aut Dii maiorum gentium:

Iupiter, Neptanus, Vulcanus, Apollo, Mars, Mercurius, Iuno, Minerva, Vesta, Ceres, Diana, Venus.

Dintre divinitati de a dou'a classa sau Dii minorum gentium, semidiei si genii, prin cari s'au personificatu idei si passioni, se afla totu in acea parte a Daciei, adeca in Transilvani'a urme fòrte multe si se totu mai descopere neincetatu mai in tóte partile tiei, éra cele consemnate la Bartalis, Ackner, Neigebaur si Carolu Torma apropie numerulu de 40 (patrudieci), cà inscriptiuni, cà statue, altare si sub diverse alte forme. Din tóte acelea s'au descoperitu mai multe chiaru la Apulum. Asia de ex. in bibliotec'a episcopiei rom. catholice din Alb'a Iuli'a (fost Apulum) intre alte obiecte archeologice romane se potu vedea patru reliefe relative la cultulu divinitatii Mithras sau Sòrele, fie-care cu inscriptiunea Deo Invicto Mithrae.

In càtu pentru cultulu lui Mithras se vedu in miculu museu dela Dev'a càteva obiecte descoperite de cu-

rându si foarte interesante, care ne ajuta că se petrun-demu in cătva chiaru in misteriiile acelu cultu.

Acele divinitati de diverse categorii avendu fie-care cultulu propriu, urmă firesce că se aiba si ministrii ai cultului. In Apulum s'au aflatu inscriptiuni pe monu-mente pentru Pontifices, Augures, Flamines, ađeca mi-nistrii cei mai de frunte ai cultului politeistu, de unde se pöte judecă si mai bine marea importantia a acelei colonii. Asia vedemu trecuti in colectiunile archeologice:

C. Iulius Metrobitanus, sacer Dei ejusdem (Aesculapii) Pontifex qq. II Vir Col. Apul.

L. Aelius Lupus Eq. R. Pontif. et II Viral. (Colo-niae Apulensis).

Q. R. F. C. Num. Certus Eq. Rom. Augur. Col. Apul.
Ael. Iulianus Aug. Col. Apul.

P. Aelius P. F. Fab. Augur. Dec. Mun. Apul.

Tib. Cl. Rufus. Dec. Col. et Flam. Mun. Apul.

M. Munatius cum Balbino Quaestionum Causarumque Judex. Flam. Dial. Mun. Col. Apul.

P. Ael. Iulian, Eq. R. Flam. et II Viral. Col. Apul.

Câte nume si titluri de ai ministriloru cultului po-litheistu aru mai esí la lumina, daca ar fi cu putintia a se desgropá vreodata macar unele parti mai ridicate ale necropoliloru (cimiterii) acesteia si ale altoru colonii de ale Romei in Daci'a!

Din aceste optu si diń alte 13 monumente de ale capiloru cultului religiosu alu Romei aflate in ruinele altoru colonii, precum Sarmiz, Porolisum, Salinae, Napoca, Colonia Dac. etc. invetiámu, că aceia erau alesi sau denumiti mai totu din familii de frunte de ale Romei si că cei mai multi erau investiti totodata si cu functiuni civili ori militari importante. Din numerulu si rangulu inaltu alu celoru scosi la lumina dintre ruinele dela Apulum cutediamu totodata a inchiaié cu cea mai mare probabilitate, că acea colonia a fost foarte intinsa, inpoporata preste totu cu elemente latine, care țineau tare la cultulu religiosu alu Romei, pentrucă in casu contrariu nu se pricepe, cum locuitorii aru fi fostu in stare se inaltie atâtea temple, basilice si oratorie si cum se întrețina atâti popi si sacrificuli, căti trebue se pre-supunemu că au fostu in colonii, cum eră si Apulum, unde in fruntea cultului au statu Pontifices, Augures, Flamines etc. Că locuitorii cari țineau la acelu cultu, si vorbeau limb'a Latiiului, s'au inmultitu in proportiuni considerabili indata in primele decade ale colonisarei, ne convingemu inca si din alte date istorice sigure, pe care nu le pöte trage nimeni la indoieła. In-data dupa prefacerea Daciei in provincia romana inca sub Traianu s'au asternutu in trens'a cele mai minu-nate drumuri; in muntii dela Apulum spre apusu s'au lucratu cu adeverata sete de auru prin multe mii de ómeni la minele cele bogate; agricultur'a, industri'a si comerčiu au luatú că prin farmecu unu aventu necu-noscutu până in aceea epoca, si s'a continuatu cu ace-
tea asia, in cătu dupa unu periodu óre-care tiér'a s'a potutu numi cu totu dreptulu DACIA FELIX.

Inmultinduse tare poporatiunea, gubernulu s'a ve-diutu indemnatu a intemeiá curéndu totu pe valea Mu-

rasiului coloni'a Hydata, foarte apröpe de Apulum, in regiunea in care se vedu astadi numai sate că Giógiulu cu ape minerali folosite de Romani si alte câteva co-mune, tóte romanesci.

Cumpanindu bine datele acestea istorice si altele multe, care n'au locu in acestu studiu foarte scurtu, nu se va mai mira nimeni observándu, că largulu siesu alu Murasiului, dealurile si muntii din doue laturi, până din-colo unde se incepu siesurile Aradului si ale Banatului, au poporatiune in partea loru cea mai mare numai ro-manésca, éra elementele nerománe aparú pe totu teri-toriulu acela că nesce asia numite oaze intr'unu de-sertu ori steppa, sau că insule mici in mare.

Apulum Colonia nova. La Neigebaur se vede sub Nr. 126: 9 copi'a unei inscriptiuni din dilele impe-ratorului Decius (a. 249—251 dela Chr.) in care Apu-lum se numesce Colonia nova. Unii archeologi in frunte cu Bartalis sunt de parere, că in dilele lui Ca-racalla (211—217) Gotii strabatendu in Daci'a aru fi prefacutu si Apulum in ruine, ca inse Decius l'ar fi restauratu, de unde apoi i s'ar fi datu titlu de Colonia noua. Se pöte si asia ceva, numai cătu aparatorii acestei opiniuni până acuma n'au temeiri de ajunsu, pentru că se ne convinga despre realitatea unui eveni-mentu că acela. Fia inse cum va fi, atáta remáne ade-veritu pe deplinu, că Apulum fiindu situatu la unu locu alesu cu mare intieptiune si prevedere, a fostu si a perseveratu a fi un'a din coloniile cele mai de frunte ale Romei. Ea a potutu fi devastata de cătra Goti si de alti barbari, cum si prefacuta in ruine, precum s'a intemplatú si se mai intempla până in dilele nóstre in-tr'unu modu sau altulu cu multe comune mari, cu ce-tati si fortificatiuni; dara loculu, impregiurimea, impor-tantia strategica in capulu valei muntiloru metalici, cum si valórea sa economica si comerciala dela Murasiu nu au fost Goti si nu va fi nici o putere omenésca in stare se 'io schimbe vreodata. Numele cetatiei si colo-niei Apulum a disparutu din graiulu locuitoriloru, dara descendentiile acelei colonii au remasu si au perseveratu pe acelasi teritoriu că prin o minune ddiésca in numeru foarte considerabile, cu aceeași limba a coloniei modifi-cata numai in cătva prin influinti'a frésca ce au potut avé asupra ei 1600 de ani trecuti dela primele inva-siuni si migratiuni ale popóraloru barbare, in care pe-riodu lungu au disparutu de pre acelasi teritoriu nenumerate alte popóra cu nume si fara nume in istoria, nelasându nici o urma despre existenti'a loru, nici din limbile loru, nici din fapte memorabili si cu atátu mai pućinu monumente scrise sau macar altele formate din metale sau din altu materialu solidu, cu esceptiune nu-mai dela secolulu alu 13-lea incóce, de cându totu se mai vedu cetati si fortificatiuni asiediate pe ruinele edi-ficiiloru monumentali ale Romaniloru.

Pe lungulu periodu de ani 900 computati dela a. 300 până la 1200 d. Chr. in istori'a Daciei mai domnesce si astadi o trista intunecime, prin care strabate numai ici-colo câte o radia de lumina, care si ea ne seduce adesea sub forma de traditiune, de cãntecu mi-

steriosu sau de câte o ruina, a carei origine este foarte problematica pentru adeveratul istoric decisu a se apara din resputeri de conjecturi si hipoteze visatóre.

In càtu pentru partea Daciei cunoscuta in geografi'a moderna sub nume de Transilvani'a sau Ardealu, unger. Erdély, germ. Siebenbürgen, archeologii nepreocupati de tendentie straine de problem'a istoricului, au reusitu pàna acum a scóte la lumina si a constatá unu mare adeveru, cà adeca: Mai tóte orasielè si cetatile mai mari si mai mici, fortificate sau deschise, situate in Transilvani'a, sunt puse pe ruinele cetatiloru, municipieloru, castreloru stative, turnuriloru si fortaretieloru zidite de càtra colonistii si legionarii Romei, éra la altele s'a folositu chiaru si materialulu de zidu, petrii si caramidi scóse din edificiiile monumentali ale coloniiloru Romei.

Intocm'a asia s'a intemplatu si cu ruinele municipiului Apulum, cu acea diferentia mare, cà cei cari au fundatu acolo cândva Cetatea-alba numita in limb'a slava Belgrad, éra mai târdiu Alb'a-Iuli'a, neintelegèndu nimicu sau foarte puçinu din cèrintiele si operele civilizatiunei antice ale lunei romane, in locu de a conservá incai edificieile publice si anume templele si basilicele ale pune in servitiulu christianismului, daca cumva voru fi fost christiani, ei mai virtosu le-au ruinatu, unii din fanatismu, altii din nesciintia barbara, precum se mai intempla pe alocurea pàna in dio'a de astadi.

II. De unde își luase Apulum numele de Belgradu si de Alb'a-Iuli'a?

La intrebarea acésta nu scie da nimeni nici-unu respunsu, care se merite a fi luat in consideratiune de càtra istoricii seriosi. Unu singuru lucru ilu scie tóta lumea, cà adeca popórale s'au dedatu a numí Cetatea-alba tóte cetatile din intemplanre albite cu varu, prin urmare albe; de aici vine, cà popórale slave numescu facare dupa dialectulu seu, multe cetati Belgrad, Bolgrad, Biograd etc.; totu asia in latinitatea evului mediu adoptata cà limba diplomatica a Ungariei, avemu Alba regalis, odinióra locu de incoronare si de alte solemnitati mari; Belgrad din Serbi'a se numesce Albagraeca, éra celu din Transilvani'a Alb'a-Iuli'a. Avemu si comune numite Biserica-alba.

Dara de unde s'a numitu Apulum Iuli'a? Scriitorii magiari ținu la o tradițiune órba, totu asia de copilarésca cà si cea scornita despre Dragosiu cu catielusi'a numita Mold'a sau Moldov'a, cà adeca ducele magiaru anume Gyula, pe care magiariloru le place a'lu traduce cu latinesculu Iulius, venindu in Ardealu ar fi datu preste ruinele dela Apulum, preste care crescuse padure désa, pe care punendu se o taie, a ziditu acolo cetate noua, pe care o a numitu ungresce Gyulaféjvárlat. Alb'a-Iulia. Bonfiniu nu'si pregetase a inprospetá si elu acésta fabula in Decade I libro XI., pentrucá se aiba ce pune in loculu vre-unui documentu istoric care'i lipsia cu totul in casulu acesta. De ací inainte fabul'a se propagá mereu, pàna ce fu discutata si in „Archiv des Vereins für siebenbürgische Landeskunde*). Mai in

scurtu, pàna in dio'a de astadi nu scie nimeni, de unde isi luase Apulum numele de Iuli'a. Acésta nesciintia inse nu ne va ținea in locu, pentrucá se nu scótemu càte ceva si din monografi'a „Albei-Iuliei, cu atátu mai virtosu, cà acésta cetate a fost in cursu de mai multe vécuri nu numai capital'a celui mai mare comitatu (judetiu, districtu) alu Transilvaniei, ci si resiedinti'a unui episcopu rom. catolicu latinu, investitu cu multe si mari prerogative, cum si resiedinti'a unui mitropolitu de ritu greco-orientalu, prin urmare locu de lupte religióse cu atátu mai tragice si fatale intre cele douè rituri latinu si grecu, spre daun'a cea mai cumplita a tiei si mai alesu a poporului romanescu din Ardealu si Ungari'a. Mai tardiu Alb'a-Iuli'a ajunsese a fi si capital'a tiei si resiedinti'a domnitoriloru, precumu vomu vedea mai la vale.

Date istorice din si despre Alb'a-Iuli'a. Istori'a episcopiei latine numite in limb'a oficiósa episcopii'a Transilvaniei, se afla scrisa bine reu, publicata in limb'a magiara.

Istori'a mitropoliei gr. orientale romanesci din Transilvani'a mai este inca in léganu pàna ce se va afla cineva cândva, celu puçinu pe la finea acestui secolu, cà se o ridice de acolo si se'i dea picióre sanetóse.

In a. 1242 Alb'a-Iuli'a fusese devastata de càtra tataru cu atáta selbatacie, in càtu bietulu canonicu Rogerius dela Oradea mare scapatu cà prin urechile acului preste munti si codrii pàna la Alb'a au aflatu acolo numai ruine si osemente de ómeni*).

In anulu 1277 Sasii, cari pe atunci traiau in hostilitate mare cu episcopulu si cu capitululu de canonici, comandati de comitele loru Alard, navalindu in 21 Febr. asupra Albei-Iuliei pe timpulu servitiului ddiescu, au omoritu pe preoti si pe multime de poporu, devastandu totodata localitatea.

Acéstea douè evenimente ne dau se pricepem, cà Alb'a-Iuli'a in véculu alu 13-lea nu apucase a se bucura de nu sciu ce fortificatiuni, cà se póta fi aparata cu óresicare succesu. Se vede inse, cà aceeași localitate mai tardiu totu a fost incátva fortificatá, pentruca dupace aristocratii ardeleni rebelasera contra regelui Mathia Corvinu, acesta in a. 1469 a datu ordinu, cà murii cetatiei se fia derimati. Dupa resboiulu celu selbaticu civile din a. 1514 sub comand'a capitanului secuui (magiaru) Georgie Dozsa, sub cuvèntu cà poporatiunea rurala se fia ținuta in frica si respectu, din ordinulu molaticu-

*) Cetatea Iuli'a avuse numai douè porti, un'a de càtra resaritu numita a lui S. Georgie, de asupra careia se vedea asediata o pétra monumentalá, pe care erau infatiosiatii Romulus si Remus, cum sugu la lupóica. Sémena fórte, cà si acea pétra fusese scósa órecând totu din ruinele vechiului Apulum si pusa de asupra portiei facute de unu altu poporu venitu multú mai tardiu in acésta tiéra. A dou'a pórtá era pusa spre apusu, in fatia cu comun'a civila, care odinióra era situata in acea regiune. Acésta pórtá se numia a lui Michailu Archangelulu.

*) Neue Folge II.

lui rege Vladislau murii cetatiei s'au restauratu asia de bine, in càtu la a. 1550 au putut sustinea impresurarea cu 20 de mii de ostasi ai lui Martinuzzi, carele batusese cetatea cu scopu cá se scótia de acolo pe nefericit'a regina Isabella. Dupa aceea Alb'a-Iuli'a mai fusese bombardata de repetite-ori si stricata reu, in càtu principele Gabriel Bethlen s'a vediutu indemnatu a o repara pe la 1627, inse numai in mesur'a, in care a voitu aristocrati'a tierei, careia nu'i plăcea cá principele domnitoriu se locuésca in vreo cetate fortificata bine.

Urmarea acelei leneviri a feudaliloru a fost, cá de ex. Michaiu voda vitézulu in 1 Nov. 1599 a potut intra cu triumfu in Alb'a-Iuli'a fara nici o resistentia din partea cuiva, éra apoi in 10 Iuliu 1600 a convocatu totu acolo dieta, care a depusu juramèntulu homagiale in numele tierei.

Totu din caus'a negrigei barbatiloru de statu pentru o fortificare seriósa s'a intemplat, cá in a. 1658, cand cu nebuniile lui Georgie Rákoczi II, tatarii au ocupatu fara mare greutate Alb'a-Iuli'a si au devastat'o tataresce cu sabia si cu focu; éra in 1661 Ali pasia cu turcii sei o a datu din nou prada barbariloru. Cetatea s'a mai reparatu in càtva sub domni'a lui Michail Apaffi, inse departe de a fi adusa la nivell'a fortificatiuniloru din acea epoca, ea a remasu totu cu bastilele ruinate si cu siantiurile derimate asia, càtu pe la 1703 nu s'a pututu apará nici macar in contra curutiloru lui Franciscu Rákoczi.

Fortarétia dela Alb'a-Iuli'a asia precum fusese ea asediata pe inaltimea de càtra apusu, a fost zidita si scósa din fundamentele vechiului Apulum alu Romei. Despre acésta marturisescu chronicarii ardeleni din véculu alu 17-lea si dupa dènsii cunoscutulu istoricu Wolfgangus (Lupulu) Bethlen in tom. V. alu istoriei sale scrise latinesce. Fortarétia sau cetatea Iuli'a avuse figur'a patrata, adeca cá si Castra Legionum de odinóra, éra in véculu alu 16-lea imperatulu Ferdinandu I a pusu cá se o impresóre cu siantiuri sau valluri afunde, dara n'au apucatu a le termina, si abia sub Gabriel Bethlen s'a mai continuatu cu saparea loru, inse totu fara resultatu definitivu. Nu se scie de unde au voitu restauratorii cetatiei se derive apa in siantiurile facute sus pe déluri, afara numai, daca cumva voru fi reflectatu la vechiulu Aquaeductu alu Romaniloru cu scopu de a'lu restaurá si pe acela.

III. Alb'a-Iuli'a prefacuta in Alb'a-Carolin'a. Dupa scóterea turciloru din propri'a Ungari'a, dènsii in urm'a tractatulu dela Carlovitiu inea totu mai tinura Banatulu pàna la 1716. In aceeasi epoca maioritatea Ungurimei cautá mijlócele cele mai cutediate pentrucá se scuture domni'a casei de Habsburg. Partida lui Tökölyi si a lui Rákoczi niciodata n'a incetatu a lucra spre acelu scopu in Ungari'a si in Transilvani'a si dupa cum credu eu, nu va incetá niciodinóra, de ar scí macar cá face Va-banque pentru totdeuna. Resboiulu antidinasticu inceputu in 1704 se curmase abia cu mare greutate, dupa optu ani in 1712. Atunci curtea

imperiala din Vien'a incepù se cugete seriosu la mijlóce spre a'si asigurá domni'a Transilvaniei, care ea in sinesi a fost considerata totdeun'a cá o cetate vasta si formidabila. Intre alte mesuri luate s'a decisu si zidirea unei cetati fortificate cu atàta sciintia si arta, precum nu se mai aflá nici-un'a pe teritoriulu acestei tierei. Se invoira cá cetatea noua sè se ridice totu acolo unde éra Alb'a-Iuli'a. Spre a se da planulu caracteru legale, in anulu 1713 s'a convocatu diet'a tierei, care decise in principiu fortificarea, votandu spre acelasi scopu si sum'a de 54 mii florini, cum si materialu de lemnaria din partea tierei.

Intre acestea genialulu generalu Eugeniu duce de Savoia (Sabaudia), terórea turciloru, preparase planulu cetatiei fortificate conformu doctrineloru de fortificatiune din acea epoca, éra cu executarea fu insarcinatu inginerulu germanu Weiss. Generalulu Steinwille comandantelu supremu alu trupeloru din Transilvani'a, dupa aceea si alu celoru din Olteni'a i s'a incredintiatu inspectiunea si control'a preste lucrari.

Sub conducerea acestoru barbati militari se luara inainte de tóte mai alesu doue mesuri radicali. Fortificatiunea vechia Iuli'a fu derimata din fundamentu, cá daca se póte, se nu i se mai cunósca nici loculu unde fusese. In acelasi timpu comun'a civila (orasiulu, opidulu) situata pàna atunci spre apusu, fu asemenea prefacuta in ruine, locuitorii fortiați a se stramuta in regiunea de càtra resaritu si a'si face case pe locuri destulu de bal-tóse, acolo unde se afla situatu in dilele nóstre orasielulu cunoscutu sub nume de Belgrad sau Alb'a-Iuli'a locuitu de colonisti recrutati successive din vre-o cinci rasse de ómeni, romani, serbi, magiari, germani, jidovi mai multi decâtu ori-unde in Ardealu asia, încàtu de aci se póte esplicá si lips'a de simpatii si cohesiune intre locuitorii acelei comune orasiene.

Edificiile cum amu dice istorice, precum biseric'a catedrala rom. catolica, resiedinti'a si alte puçine au remasu crutiata; inse resiedinti'a mitropolitulu gr. or. romanu cu tóte apertinentiele sale au fost nimicite din cauza cá lini'a noua de fortificatiune avea se tréca dreptu prin acea resiedintia, precum s'a si intemplat. Cá desdau-nare s'au scosu ochii clerulu românescu cu câteva mii-sióre, cu care s'a ziditu intr'o margine a orasiulu nou o bisericutia si câteva chilli calugaresci fórté strimte, dupace si din acea suma mica o parte de bani se defraudase. Clerulu inse avuse mari temeiri cá se taca la acea catastrofa care'lu atinsese fórté de aprópe. Despre o parte tocm'a in acei ani imperatulu facuse clerulu donatiune doue mosii ale statulu, din alu caroru venitu se'si inaltie airea resiedintia, monastire, seminaru pentru clerici, fonduri pentru coperirea nenumeratelu sale lipse; de alta parte acelasi cleru se putea consola cu inpregiurarea, cá daca i s'a derimatu mitropoli'a, celu puçinu a scapatu de robi'a calvinesca, care tocma in Alb'a-Iuli'a fusese mare si tare, încàtu tocma acolo protopopii românesci aduceau in sínódele loru pe superintendentii (episcopii) calvini cu lectic'a pe umerii loru cá pe paralitici, pentrucá se ocupe scaunulu presidiale si se con-

duca ei lucrările sinodului, éra nu mitropolitii cá capi canonici si naturali ai sinodului; dara in fine cui si cum erá sè se opuna clerulu românesc, care pâna atunci fusese supusu la gónele cele mai fanatice, adesea dejositu si maltractatu cu batai si cu inchisori de cátra fiintiele cele mai abiecte, nesuferiti a'si infintia scóle nationale si nici chiaru pe pruncii preotiloru a'i trimitte la invetiaturi mai inalte? Si apoi cu cine avea se faca acelu cleru pe la 1715—16? Avea cu unu Eugenu, cu unu Steinville si inca tocma in epoc'a pre când ajunsese si Valachi'a mica sub domni'a Habsburgica.

In 4 Nov. 1715 adeca in dio'a onomastica a imperatului Carolus VI (Carolus Boromeus) generalulu Steinville incongiuratu de frúntasi tierei si in presentia membriloru guvernului a pusu cu pompa mare pétr'a din unghiu, pe care era sculptatu acestu chronosticon latinescu.

LVCe saCra CaroLI sIMILes ALBa aCCIpIt ortVs.

In soLIDa pRIMVs ponItVr arCe LapIs.

Partile constitutive principale ale cetatiei pe lângá murii cei cumpliti sunt siepte bastióne, câteva casematte adaose cu multa prevedere, siantiuri afunde prin pregiuru, mine si galerii, cum si doue porti maretie.

Fundamentele zidului din afara au largimea de 12 urme si inaltimea de 33 urme.

De cátra miédiadi pe laturea din afara a unui bastionu s'a mai pusu in anulu 1730 o pétra de marmora cu acésta inscriptiune latina:

SVb Deo et IMperante CaroLo seXto LapIs

Iste bono sIgno optatVs positVs.

Pe un'a din monetele commemorative puse in fundamentu s'au in scrisu:

IVLIa nata fVI. CaroLVs vIM robVr et aVXIIt.

IVLIa sI LIbeat, nVnc CaroLIIna vocer.

Asia dara Alb'a-Iuli'a a inceputu a se numi din acei ani inainte Alb'a-Carolina, ungresce Károlyfejérvár, nemt. Karlsburg in locu de Weissenburg cá inainte, éra poporatiunea rurala românésca 'i dice totu Belgrad cá in vécurile domniei bulgaro-románesci.

Cetatea intréga asia precum o vedemu astadi, s'a terminatu abia in a. 1738 adeca dupa 23 de ani dela ruinarea celei vechi.

Câte monumente si inscriptiuni va fi adunatu, de ex: contele Ariosti din ruinele Iuliei, la care se folosise materialu din vechiulu Apulum, acésta o va fi sciutu numai densulu si cei cari l'au ajutatu in lucrarea sa pâna la 1723, cându le-a maintatu la Vien'a din ordinulu imperatului, precum atinseramu in partea prima a studiului nostru; noi inse credemu cá neasemenatu mai multe au remasu mormentate pentru totdeuna sub zidurile inaltiate preste acelea pâna la terminarea fortificatiuniloru de astadi. Numai drumurile Romei si Aquaeductele, ale caru urme se mai vedu si in regiunea acestei cetati, nu le-a pututu incarca nimeni nici pe cara nici pe luntrii, pentru-cá se le scótia din tíera. De altmintrea se mai conserva si pâna in diu'a de astadi unu numeru frumosu de anticitati romane anume in bibliotec'a episcopiei r-catolice din acea cetate trecuta prin atâtea catastrofe in

prea lungulu periodu de 1780 de ani numerati dela prim'a descalecare a coloniloru romane.

Daca inse din stravechiulu Apulum au remasu monumente atátu de puçine in comparatiune cu marimea si cu lustrulu acelei colonii eminente, tíer'a in care s'a ridicatu pe teritoriulu ei una alta cetate, se póte considerá desdaunata in câtva prin alte monumente perpetuate in istori'a Transilvaniei, cum si prin mai multe evenimente, care au fost decisive pentru existenti'a acestei tieri. Din acelea insemnaramu câteva mai in sus. S'aru fi putut numerá indiecitul mai multe petrecute totu in Alb'a-Iuli'a numita si Alb'a-Carolina; dupace inse cele mai multe din trénsese stau in legatura strinsa cu istori'a tieriei, sau mai exactu, ele facu câte o pârte essentiala din tr'éns'a, cá se nu fimu aici prea lungi, presupunemu cá doritoriulu de a le cunósce va consultá istori'a speciala a tieriei, prin urmare mai atingemu aci numai câteva cá de inchieiere.

In Alb'a-Iuli'a s'a tinutu sub regele Andreiu III. in a. 1291 memorabil'a dieta transilvana, la care au participatu si românii cá natiune regnicolara, precum suna terminulu juridicu din evulu mediu.

In biserica catedrala catolica din Alb'a-Iuli'a, reparata pe la 1444 din predile castigate dupa nimicirea óstei lui Mezzet pasia, se afla astrucate remasitiile paméntesci ale marelui erou, voivodu alu Transilvaniei, apoi gubernatoru alu Ungariei Ioanu Corvinu de Hunedóra, lângá elu fiu seu iubitu junele Ladislau, carui vrasmasii 'i taiasera capulu, apoi Ioanu Corvinu fiulu regelui Mathia, cunoscutu si sub nume de Miles Joannes junior; totu in acea bisericu de a stâng'a isi afla repausulu eternu regin'a nefericita Isabel'a si Ioanu Sigmund, mai incóce principii Stefanu Bocskai, Gabriel Bethlen, Georgie Rákoczi, inca si alte persóne istorice ale tieriei.

Episcopi'a r. c. care se infintiasa in sec. alu 13-lea si se desfintiasa prin reformatiune in alu 16-lea, in a. 1715, adeca deodata cu inceperea zidirei la cetatea noua s'a restauratu de cátra imperatulu Carolu VI. dotata fiindu cu dominiu mare, din ale carui venituri mai toti episcopii cáti au statutu pâna acum, inbarbatati firesee si de cátra curtea imperiala, au infintiatu multe institute de cultura, seminaru de clerici, scóle catolice, biblioteci, tipografii, observatoriu astronomicu si altele multe nu numai in resiedintia, ci si pe la parochii in tíera, pe unde lipsiau biserici si scóle. De aici a urmatu, cá in biserica r.-cat., ai carei credinciosi pe la 1700 abia erau in acésta tíera vre-o 50 de mii, astadi numerulu loru ajunge la 300 de mii, adeca cam totu atátia cati sunt si calvinii in Transilvani'a. cu acea diferentia din punctu de vedere alu nationalitatiei, cá calvinii sunt toti magiari, din contra r.-catolicii sunt unu amestecu de nationalitati, magiari, multi germani, mai toti armenii, cechi s. a.

In 1849 cetatea Alb'a-Iuli'a provediuta cu garnisóna puçina in parte mare compusa din ostasi románi ardeleni si banatieni, cum si din câteva companii de germani, a suferitu bombardari din partea insurgentiloru comandati

la inceputu (in Aprile) de către generalulu Bem, éra mai târziu de colonelulu germanu renegatu anume Stein, prin care in 23 Iuniu 1849 s'au aprinsu biseric'a, turnulu ei, resiedinti'a episcopésca, éra locuitorii români, cari au patru biserici josu in orasiu, unde se întiepenisera insurgentii, au fost supusi la crudimi selbatece, la torturi si omoruri*).

In Augustu a. c. 1886 asociatiunea transilvana pentru literatur'a româna si cultur'a poporului românu va tiné adunarea sa generala a douedeci si siesea in Alb'a-Iuli'a, unde mai tinuse un'a in 1866 si alt'a in 1875 estraordinaria**).

Sunt fórte puçine aceste informatiuni scóse din trecutulu departatu alu coloniei Apulum si totu asia puçine despre Alb'a-Iuli'a numita mai târziu Alb'a-Carolina; imi permitu inse a observá, cá eu nu avuiu de scopu a inpartasi unele cá acestea pentru istoricii consumati, cari n'au nici o trebuintia cá se le afle dela mine, ci eu am si astadata inaintea ochiloru mei spirituali mai virtosu pe acea generatiune juna, care silita de inpregiurari asculta istori'a tiei sale in scóle straine, dela profesori in multe privintie preocupati.

Am scrisu in Ianuariu 1886.

G. B.

PARTEA OFICIALA.

Nr. 24 1886 ad. gen.

Procesu verbale

luatu in siedinti'a I-a a adunarei generale a XXV-a a asociatiunei transilvane pentru literatur'a romana si cultur'a poporului romanu, tinuta la 8 Augustu st. n. 1886 in Alb'a-Iuli'a.

President: Iacobu Bolog'a.

Notariu: Dr. D. P. Barcianu.

Nr. 1. Vice-presidentulu asociatiunei, dlu Iacobu Bologa, aduce la cunoscintia cá, dlu canonicu metropolitanu Timoteiu Cipariu, presidentulu acestei asociatiuni, impedeatu fiindu din caus'a starii sanatatii sale a conduce insusi siedintiele adunarei generale, in conformitate cu statutele si de astadata dênsulu va presidá adunarea generala a asociatiunei transilvane.

— Spre sciintia, urându-se absentului presidentu unu caldurosu, „sè traiasca“.

Nr. 2. Vice-presidentulu accentuându scopulu asociatiunei, care este promovarea culturii si literaturii poporului

*) Despre evenimentele bellice dela Alb'a-Iuli'a petrecute in anulu 1849 a se vedea: Romänen der oesterreichischen Monarchie. Wien 1850, cum si câteva documente si raporturi publicate in „Observatoriulu“ din Sibiu 1884, anume rapórttele oficióse ale lui Ioan Axente si Simion Balint, apoi unu memoriu alu preotului militariu rom. catholicu Thalson in fói'a „Transilvani'a“ tótu din Sibiu.

**) S'a ținutu adunare frumósa.

Red.

românu, arata cá, in virtutea §. 3 din statutele asociatiunei in adunările acesteia sunt interzise ori-ce debateri politice si bisericesci, încátu ele privescu prezentulu, si salutându pe membrii adunati, declara siedintiele adunarei generale deschise.

— Spre sciintia.

Nr. 3. Parintele protopresbiter A. Tordasianu saluta in numele româniloru din locu, pre membrii asociatiunei, intruniti in adunarea generala, poftindu-le celu mai bunu succesu in lucrarea loru, consacrata inaintarii culturii si literaturii poporului românu.

— Spre sciintia.

Nr. 4. In conformitate cu programulu stabilitu de comitetulu asociatiunei pentru siedintiele adunarei generale, cassariulu asociatiunei, face apelulu nominalu alu membriloru, cari in conformitate cu statutele, au dreptu a participá cu votu decisivu la siedintiele adunarei.

— Servesce spre sciintia.

Nr. 5. Presidiulu presenta telegrame de salutare si urare dela:

a) Escelenti'a Sa parintele arhiepiscopu si metropolitu Miron Romanulu si

b) dela români selagieni.

— Spre placuta sciintia.

Nr. 6. In conformitate cu p. 3 alu programulu

— adunarea esmite o comisiune de 3, in persónele dloru A. Tordasianu, G. Filipu si R. Patiti'a, pentru inscrierea de membrii noi ai asociatiunei.

Nr. 7. Pentru a'si putea indeplini comisiunea lucrarea, — se suspende siedinti'a pe $\frac{1}{2}$ óra.

Nr. 8. Redeschidiendu-se siedinti'a, raportorulu comisiunei de inscriere si incassari arata cá s'au incassatu dela membrii vechi si dela membrii de nou inscrisi sum'a de 570 fl. v. a.

— Servesce spre sciintia declarându-se totodata membrii ai asociatiunei cei nou insinuati si anumit:

a) membri pe viatia:

1. N. Pop, protopopu onoraru si paroch gr. cath. in Fenesiulu-sasescu. 2. I. Crisianu. 3. Victoru Baritiu. 4. Candin Davidu.

b) membri ordinari:

1. Laslo. 2. Davidu. 3. Stoianu. 4. Creitiaru. 5. Nestoru. 6. Furduiu. 7. Simoneșcu. 8. Punteanu. 9. Marguti. 10. Pore. 11. Roman. 12. Popp. 13. Moldovanu.

Nr. 9. In legatura cu cele de sub punctulu precedentu se presenta consemnarea celor ce s'au insinuat la comitetulu asociatiunei ca membri ai asociatiunei.

— Spre sciintia, declarându-se membrii ai asociatiunei transilvane anumitu:

a) membri fundatori:

1. Societatea fostiloru nobili husari de granitia in Teiusiu.

b) membri ordinari cu taxe anuale:

1. Zozimu Butnar, invetiatoriu in Brasiovu.

2. Nicolau Borz'a, invetiatoriu dirigentu in Boiti'a.

3. Ioachimu Bacila, invetiatoriu in Avrigu.

4. Ioanu Ghibu, profesorulu seminariulu in Sibiu.

5. Petru Truc'a, vice-notariu in Romosielu.

6. Nicolae Costescu, parochu in Serec'a.
7. Aron Papiu, profesoru in Blasiu.
8. Aron Deac, profesoru in Blasiu.
9. Vasilie Turcu, comerciantu in Blasiu.
10. Nicolae Pepelovici, comerciantu in Blasiu.
11. Ioan Micu Roșu, avocatulu in Biseric'a-Alba.
12. Dr. George Ilea, candidatu de avocatulu in Indolu.
13. Aurelu Novacu, cand. de adv. in Siumochesiu.
14. Dimitrie Balanescu, comerciantu in Biseric'a-Alba.
15. Andreiu Boboroni, comerciantu in Biseric'a-Alba.
16. Dr. Ludovicu Méhesiu, medicu in Mehadia.
17. Iacobu Florea, proprietariu in Hodac.
18. Basiliu Basiot'a, jude la trib. din Alb'a-Iuli'a.
19. Georgiu Munteanu, secretariu la comit. scol. grantiarescu in Sibiu.
20. Eugenu Crisanu, proprietariu in S.-Reghinu.
21. Ioan Papu, cooperatoru gr.-cath. in Morlac'a.
22. Ioanu Papiu, parochu gr.-cath. in Margau.
23. Gavriilu Farcasiu, notariu cerc. in Buteni.
24. Maximu Blag'a, invetiatoriu gr.-cath. in Margau.
25. Ioanu Topanu, paroch gr.-cath. in Dretea.
26. George Tulbure, paroch gr.-cath. in Fildulu de susu.
27. Iosifu Burgu, notariu cercualu in Margau.
28. Biseric'a gr. cath. in Margau.
29. Aronu Papiu, assessoru in Blasiu.
30. Aurelu Popu Bot'a, assessoru in Blasiu.
31. Dr. Augustinu Bunea, vice-notariu si assessoru cons. in Blasiu.
32. George Munteanu, profesoru in Blasiu.
33. Ludovicu Csato, avocatulu in Blasiu.
34. Dr. Vasilie Pred'a, avocatulu in Cămpeni.
35. Iuliu Porutiu, parochu gr. cath. in Cămpeni.
36. Ioanu Maioru, parochu gr.-cath. in Rosi'a mont.
37. Pompiliu Sterc'a Siulutiu, intreprindietoriu in Rosi'a montana.
38. Stefanu Giurc'a, proprietariu in Bistr'a.
39. Ioanu Bărsu, parochu gr. cath. in Bistr'a.
40. Ioanu Germanu, preotu in Poptelek.
41. Tractulu protopresbiteralu gr. cath. alu Derjei.

Nr. 10. Urméza la ordine raportulu generalu al comitetului despre activitatea sa in decursulu anului 1885, cu care in legatura se presenta ratiociniulu pro 1885, proiectulu de budgetu pro 1887, si raporturile comisiunei esmise de comitetu pentru revisuirea ratiociniului si pentru scontrarea cassei.

— Raportulu dimpreuna cu aclusele se predau comisiunei pentru esaminarea ratiociniilor si a proiectului de bud- getu, ce este a se alege.

Nr. 11. Presidiulu aduce la cunoscintia, ca dintre mem- brierii asociatiunei au reposatu in decursulu anului 1885 si pâna la present'a adunare: Lazaru Piposiu, reg. camerariu mon- tanu in pens. si Alexandru Nedelcu, proprietariu in Buda-Pesta.

— Spre sciintia, aratându-se condolenti'a prin sculare.

12. Membrulu I. Popp Reteganulu presenta o intrebare câtra presidiu, insoçita de o propunere, in caus'a infintiarei, acumu de multi ani intentionate de mai multe comune, a unui fondu pentru intemeierea unei scóle centrale române in Gherl'a.

— Se preda comisiunei pentru propuneri, ce este a se alege.

Nr. 13. In conformitate cu p. din programu, urmându la ordinea dilei alegerea comisiunilor.

— Adunarea alege:

a) in comisiunea pentru revisuirea ratiociniului pro 1885 si a proiectului de budgetu pro 1887 pre membrii: Dr. A. Todea, Victoru Piposiu si N. Fekete Negrutiu;

b) in comisiunea pentru propuneri pre membrii: I. Micu Moldovanu, Fr. Hossu Longhinu si Dr. A. Tincu.

Nr. 14. Presidiulu presenta urmatóarele esibite:

1. Cererea lui Ioanu Török, pentru unu stipendiu la pictura.

2. Cererea reuniunei femeiloru române din Abrudu pentru unu ajutoriu in favorulu fondulu reuniunei.

3. Cererea lui Pompiliu Enyedi pentru unu ajutoriu in bani.

4. Cererea lui Vasilie Malinasiu pentru unu ajutoriu in bani.

5. Cererea comitetului scólei din Lapusiulu ungurescu pentru unu ajutoriu pentru scóla.

6. Cererea lui Petru Viltu, pentru unu ajutoriu fiului seu George Viltu, dela scoal'a reala.

7. Cererea lui Petru Gram'a, invetiatoru in Sânte-jude pentru unu ajutoriu in bani.

— Se transpunu comisiunei pentru ratiociniu si budgetu, pentru studiare si raportare.

Nr. 15. Urmându la ordine cetirea disertatiuniloru, insinuate la comitetu si declarate de acesta admisibile pen- tru cetire in adunarea generala,

— adunarea din motivulu timpului inaintatu, amána ce- tirea disertatiuniloru pe siedinti'a urmatóre.

Nr. 16. Siedinti'a procsima se anuntia pe diu'a de 9 Augustu la 9 óre diminétia, avédu a urma la ordine raportu- rile comisiuniloru si celelalte obiecte cuprinse in programu.

Cu aceste siedinti'a se inchide la órele 2 d. a.

Alb'a-Iuli'a d. u. s.

Iacob Bolog'a
v.-presidentu.

Dr. D. P. Barcianu,
notariu.

Nr. 25/1886 ad gen.

Procesu verbale

luatu in 'siedinti'a II-a a adunarei generale a XXV-a. a asso- ciatiunei transilvane pentru literatur'a romana si cultur'a popo- rului român, tînuta la 9 Augustu st. n. 1886 in Alb'a-Iuli'a.

Presiedinte: Iacobu Bolog'a.

Notariu: Dr. D. P. Barcianu.

Nr. 17. Deschidiendu-se siedinti'a la órele 9 diminétia, se cetesce procesulu verbalu alu siedintiei prime

— si se autentica.

Nr. 18. Presidiulu presenta telegrame de salutare si felicitare dela:

1. Intelligenti'a si poporulu romanu din tiar'a Oltului.
2. Romanii din Turd'a si juru.

3. Profesorii Baritiu si Borgovanu.

— Spre placuta sciintia.

4. Dela directiunea despartiemntului XII alu asociatiunei, din Deej.

Nr. 19. In conformitate cu programulu stabilitu pentru siedinti'a a 2-a si in legatura cu conclusulu de sub Nr. 15 din siedinti'a prima urméza la ordine cetirea dissertatiunei dlui secretariu I-u alu asociatiunei George Baritiu, despre Apulum, Alb'a-Iuli'a, Belgradu, Alb'a-Carolin'a.

— Cuprinsulu dissertatiunei s'a luatu la placuta cunoscentia, avédu a fi publicata disertatiunea in organulu asociatiunei „Transilvani'a“.

Nr. 20. Urmându la ordine raportulu comisiuniloru esmise in siedinti'a I-a, raportorulu comisiunei pentru propuneri dlu. Dr. A. Tincu. raportéza asupr'a propunerii lui Ioanu Popu Reteganulu in privinti'a scólei centrale, a carui infiintare s'a intentionatu in orasiulu Gherl'a, inainte de acésta. cu 23 ani, in urm'a unei donatiuni facute de 42 comune din comitatulu Dobăcei.

La propunerea comisiunei

— adunarea decide:

Se increde comitetulu asociatiunei transilvane pentru literatur'a romana si cultur'a poporulu romanu, cá se'si cástige datele necesare despre fundatiunea scólei centrale romanesce, care ar fi sè se infiintieze in Gherl'a, se faca pasii necesari, in câtu afacerea ar cadea in competenti'a comitetulu si se raportedie despre starea lucrulu la adunarea generala viitóre a asociatiunei.

Nr. 21. Urmându la ordine raportulu comisiunei esmise din siedinti'a I-a pentru esaminarea raportulu generalu alu comitetulu, a ratiociniulu si proiectulu de bugetu, precumu si a petitiuniloru intrate, raportorulu comisiunei Dr. A. Todea, cu privire la raportulu generalu alu comitetulu despre activitatea din anulu 1885, propune

— si adunarea ia spre sciintia cuprinsulu raportulu generalu despre activitatea comitetulu in anulu 1885.

Nr. 22. Aceeasi comisiune, cu privire la ratiociniulu prezentatu de comitetu pentru gestiunea in anulu 1885, arata ca esaminându, 'lu a aflatu intr'u tóte corectu, deci propune si

— adunarea da comitetulu absolutoriu pentru gestiunea din anulu 1885.

Nr. 23. Aceeasi comisiune, cu privire la proiectulu de bugetu pro 1887, prezentatu de comitetulu asociatiunei in legatura cu raportulu generalu, propune, si

— adunarea primesce cá basa pentru discutiunea speciala proiectulu de bugetu prezentatu de comitetu pentru anulu 1887.

Nr. 24. In legatura cu conclusulu de sub Nr. precedentu, trecénduse la positiunile speciale ale preliminarulu de bugetu pro 1887

— Adunarea generala primesce intocmai, precum au fost propuse de comitetu, atâtu la fondulu asociatiunei, câtu si la fundatiuni (I-XI) tóte positiunile atâtu la venite, câtu si la spese, astfelu ca proiectulu de bugetu alu comitetulu, din siedinti'a dela 30 Iulie 1886, se declara cá preliminaru

de bugetu adoptatu pentru anulu 1887, alaturându se sub /, la acestu protocolu.

Nr. 25. In legatura cu preliminarulu de bugetu pro 1887, comisiunea propune si

— adunarea decide: comitetulu este autorisatu a intrebuintia din prisosulu la venite, o parte pentru acoperirea trebuintiloru culturale mai urgente.

Nr. 26. In legatura cu preliminarulu de bugetu stabilitu pro 1887, membrulu I. M. Moldovanu, propune si

— adunarea decide: pe viitoru in preliminariele de bugetu sè se faca evidente sumele, cari sunt disponibile pentru acoperirea trebuintiloru, ear pe de alta parte sè se separe aceste de sumele, cari in intielesulu statutelor §. 26 au se formeze fondulu de reserva neatacabilu, avédu a se indica in ratiociniu marimea fondulu de reserva.

Nr. 27. Comisiunea amintita sub p. 21, continuându raportulu seu, asupr'a cereriloru intrate si anumitu: asupr'a petitiunei reuniunei femeiloru romane din Abrudu, pentru unu ajutoriu in bani in favorulu sporirii fondulu ei, avédu in vedere, ca asociatiunea a trebuitu se folosésca o mare parte a fondulu ei pentru ridicarea si adaptarea unei scóle centrale de fete si ca prin urmare nu este in stare a concurge si la inmultirea fondulu altoru scóle, propune

si adunarea decide: a nu luá in considerare cererea reuniunei femeiloru romane din Abrudu pentru unu ajutoriu in favorulu sporirii fondulu ei.

Nr. 28. Aceeasi comisiune, cu privire la cererile:

a) a lui Pompiliu Enyedi, cismariu in Câmpeni, pentru unu ajutoriu in bani, ca se-si póta cauta de sanatatea sa sdruncinata prin bóla grea si b) a lui Vasilie Malinasiu, clericu in anulu alu II-lea pentru unu ajutoriu in bani, ca se-si póta acoperi spesele, ce le are cá bolnavu tractatu in spitalulu din Vien'a, — propune si

adunarea decide: de-órece asociatiunea nu dispune de fonduri cu astfelu de destinatiune, cereriloru nu se póte satisface.

Nr. 29. Aceeasi comisiune, cu privire la cererea inventatorulu Petru Gram'a din Sânte-jude, pentru unu ajutoriu in bani, in favorulu inaintarii sale in propunerea desteritatorulu ce privescu industri'a de casa, avédu in vedere, ca numitulu inventatoriu, chiaru din motivele espuse in petitiune, primesce unu stipendiu din fundatiunea Kolloniciana, si câtu privesce sumele votate in bugetulu asociatiunei pentru scopurile promovarii industriei, aceste sunt distribuite, propune si

— adunarea decide: cererei inventatorulu P. Gram'a nu se póte satisface.

Nr. 30. Aceeasi comisiune, cu privire la cererea pictorulu naturalistu Ioanu Török, din Cublesiu unguurescu, pentru unu stipendiu de 200—400 fl. cu scopu de a se perfectená in art'a picturei, propune si

— adunarea decide: deórece venitele asociatiunei nu permitu crearea de nóue stipendii, cererei nu se póte satisface.

Nr. 31. Aceeasi comisiune cu privire la cererea lui Petru Viltu din Hatiegu, pentru unu ajutoriu in favorulu fiulu seu, elevu alu scólei reale din Dev'a, propune si

— adunarea decide: cererea se transpune comitetului asociatiunii, pentruca, la conferirea stipendiului de 100 fl. prevediutu in bugetu pentru studenti la scóle reale, cându acesta aru deveni vacantu, sè se ia si ea in considerare.

Nr. 32. Aceeasi comisiune, cu privire la cererea comitetului scolasticu din Lapusiulu-ungurescu, pentru acordarea unui ajutoriu de 100 fl. v. a. in favorulu scólei romane de acolo, propune si

— adunarea decide: cererea se transpune comitetului asociatiunii pentru luare in considerare pe câtu se póte in marginile bugetului.

Nr. 33. In conformitate cu programulu pentru siedintiele adunarii generale, urmându la ordine alegerea noului comitetu pe periodulu 1887—1890,

— Siedinti'a se suspende pe $\frac{1}{4}$ de óra cu scopu de a se face consultare asupr'a persónelor ce sunt a se alege in comitetulu asociatiunii.

Nr. 34. Redeschidiendu-se siedinti'a, membrulu Dr. I. Ratiu in conformitate cu intielegerea facuta cu membrii intruniti in conferentia, propune si

— adunarea declara alesi membrii in comitetulu asociatiunii pe noulu periodu de 3 ani;

a) cá membrii ordinari pe dd:

1. Davidu baron Ursu. 2. Paulu Dunc'a. 3. Elia Macellariu. 4. Iosif St. Siulutiu. 5. George Baritiu. 6. Ioanu Popescu. 7. Dr. Ilarionu Puscariu. 8. Ioanu V. Russu. 9. Basiliu P. Harsianu. 10. Constantinu Stezariu. 11. Zacharie Boiu. 12. Partenie Cosm'a.

b) cá membrii suplenti pre dd:

1. Eugen Brote. 2. Dr. D. P. Barcianu. 3. George Maximu. 4. Nicanoru Fratesiu. 5. George Munténu. 6. I. M. Moldovanu.

Nr. 35. Urmându la ordine alegerea biroului comitetului asociatiunii, presedintele din motivulu, ca dinsulu inca aru fi in combinatiune pentru unulu din locurile de presidenti se retrage din presidiu;

— adunarea invita cá presidentu ad hoc, pre secretariulu I-u alu asociatiunii G. Baritiu, cá celu mai betranu membru alu adunarei, sub alu carui presidiu se proclama de presedinte canoniculu metropolitaniu din Blasiu Timoteiu Cipariu, ear de Vicepresedinte consiliariulu aulicu in pensiuene Iacob Bolog'a.

Nr. 36. Dupa acést'a reocupându-si d. Iacob Bolog'a locul de presedinte, se purcede la alegerea celorlalti functionari ai comitetului asociatiunii. Membrulu Dr. I. Ratiu, in urm'a intielegerei facute in conferentia, propune

— si adunarea proclama alesi cá I-mu-secretariu, pre G. Baritiu; ca alu II-lea secretariu pre Dr. D. P. Barcianu; cassariu: Eugenu Brote; controloru: Ios. Sterc'a Siulutiu; bibliotecariu: Dr. Ioanu Crisianu.

Nr. 37. Urmédia la ordine raportulu comisiunii de inscrieri si incassari de tacse. Raportorulu acestei comisiuni, R. Patiti'a arata, ca s'au mai incassatu dela membrii vechi 45 fl., dela membrii noi 36 fl. si dela membrii ajutatori 11 fl. fiindu preste totu sum'a incassariloru la present'a adunare, generala 710 fl.

— Spre sciintia, proclamându-se membrii ai asociatiunii cei de nou inscrisi:

1. Al. Hossu Longhinu, 2. M. Cirlea, 3. Ioanu, 4. Stanc'a, 5. Radu Papu, 6. Luc'a, 7. Elen'a Hosszu Longhinu, n. Popu.

Nr. 38. Presidiulu presenta cererea dlui Traianu Metianu, protopopu, prin care invita adunarea generala a asociatiunii pentru anulu 1887 in Zernesci.

— Se va pertactá in legatura cu punctulu din programu, care privesce determinarea locului si timpului pentru adunarea generala viitóre.

Nr. 29. Membrulu R. Patiti'a, avédu in vedere, cá este in interesulu asociatiunii, cá membrii ei se fie toti informati despre cursulu afaceriloru asociatiunii, ceea ce se póte face numai, daca cu abaterea dela conclúslu relativu alu adunarei generale din Orastie, tuturor membriloru li se va trimite „Transilvani'a“, organulu asociatiunii, gratuitu, propune a se reasuma acelu conclúsu si a se hotari trimiterea gratuitu a organului asociatiunii „Transilvani'a“ tuturor membriloru ei, si cere urgentia pentru acésta propunere.

— Adunarea admitiéndu urgenti'a si intrându in pertractarea acestei propuneri, o adópta in tocmai, avédu deci a se trimite, cu incepere dela 1 Ianuarie 1887, gratuitu tuturor membriloru asociatiunii, „Transilvani'a“ organulu asociatiunii, daca ei platescu taxele regulatu.

Nr. 40. Pentru autenticarea procesului verbalu alu siedintiei a II-a a adunarei generale presente

— adunarea dispune, cá autenticarea sè se faca prin membrii asociatiunii, cu domiciliulu in Sibiu, cari au participatu la acésta adunare generala, anumitu prin dd: P. Cosm'a, G. Baritiu, B. P. Harsianu, I. Popescu, Dr. I. Mog'a, G. Dim'a, Dr. N. Olariu, E. Brote, Dr. Il. Puscariu.

Nr. 41. Urmându la órdine determinarea locului si timpului pentru adunarea generala viitóre, si avédu in vedere invitarea in scrisu facuta de protopopulu Traianu Metianu pentru Zernesci, precum si o invitare orala, facuta de unii membrii ai inteligentiei romane din Bistriti'a la presidiulu adunarei,

— adunarea decide: cu privire la locul si timpul pentru intrunirea adunarei generale a asociatiunii in anulu 1887, comitetulu e imputernicitu a face dispositiunile pe care le va afla mai corespundietóre, luându in considerare invitările facute acumu si cele ce se voru mai face deadreptulu la comitetu, inse in ceea ce privesce timpul, adunarea doresce, cá terminulu intrunirii se nu se ficseze pe o di inainte de 15 Augustu.

Nr. 42. Fiíndu pertractate tóte obiectele puse la ordinea dilei pentru adunarea generala presenta, presidiulu, multiamindu tuturoru, cari au contribuitu la promovarea scopuriloru asociatiunii transilvane pentru literatur'a romana si cultur'a poporului romanu, ear membrulu R. Patiti'a, multiamindu in numele romaniloru din Alb'a-Iuli'a si juru pentru onórea ce li s'a facutu prin intrunirea adunarei generale a

associatiunei in acestu orasiu, — declara sedintiele adunarei generale a XXV-a de incheiate.

— Spre sciintia.

Alb'a-Iuli'a, d. u. s.

Iacob Bolog'a m. p.,
v. presidentu.

D. P. Barcianu m. p.,
secr. II-lea.

Procesulu verbalu alu sedintiei a dou'a s'a cetitu si autenticatu in sedinti'a comisiunei de autenticare.

Sibiiu, in 26 Augustu n. 1886.

G. Baritiu m. p.

P. Cosm'a m. p.

Dr. N. Olariu m. p.

Nr. 65/1886.

Procesu verbale

alu comitetului asociatiunei transilvane pentru literatur'a romana si cultur'a poporului romanu, luat in sedinti'a sa din 28 Octombree st. n. 1886.

Presedinte: Iacobu Bologa, vice-presedinte. Membrii presenti: Dl. bar. Ursu, C. Stezariu, E. Macelariu, I. Popescu, P. Cosm'a, I. V. Russu, Z. Boiu, B. P. Harsianu, Dr. Il. Puscariu, Ioanu Crisianu bibliotecariu.

Secretariu referente: Georgie Baritiu.

Nr. 129. Vasile Morariu din comun'a Lis'a in comitatulu Fagarasiului, de profesiune lacatusiu, dupace 'si implini servitiulu militariu in regimentulu Nr. 31 cere unu ajutoriu in bani, pentru ca se p'ota caletori in Germani'a sau in Franci'a spre a se perfectiona in profesiunea sa.

— Dupace adunarea generala tinuta in anulu acesta n'au aflatu cu cale a vota vre-o suma spre scopulu aratatu de suplicante, cererea densului nu p'ote fi implinita din partea comitetului. (Nr. exh. 339).

Nr. 130. Comisiunea de 5 membrii exmissa din partea comitetului pentru collaudarea lucrarilor executate la internatulu si la scol'a de fete a asociatiunei transilvane, in urmarea visitatiunei facute in tote partile edificiuului in dilele din 22 si 23 Septembrie a. c. cu adress'a din 26 Septembrie transmite raportulu seu in scrisu, prin care constata: a) ca luandu esecutarea lucrarilor preste totu, scaderi essentiali se afla numai la lucrarile de templarie (mesari'a), care tote se numera un'a cate un'a, la care se mai adauga si altele neessentiali aflate in unele parti ale edificiuului; b) reflectedia si la intardierea de 53 de dile a intreprenorului cu transpunerea edificiuului preste terminulu defiptu in contractu pe 31 Iuliu a. c. Pe temeiulu acestoru constatari numit'a comisiune propune ca:

1. Intreprenorulu Moetz se fie provocatu a derege si respective a intregi tote lipsele si defectele descoperite si constatate in edificiu si in partile lui de catre comisiune in timpululu celu mai scurtu posibilu.

2. Cu privire la lucrari mai multe sau mai puține executate la acelu edificiu, acelasi intreprenoru se asterna unu computu exactu.

3. Din contulu padimentului caseloru se se substraga 10%.

4. In catu pentru pedeps'a conventionala de 50 fl. pe di, prevediuta in punctu 3 alu contractului de edificare si

esecutabilu pe 53 de dile, acesta se reduce numai la sum'a de fl. 500, v. a. care se va subtrage din rat'a cea din urma prevediuta in contractu (Exhib. Nr. 340).

— In nexu cu acestea propuneru venindu si petitiunea intreprenorului Moetz din 27 Oct. a. c., in care densulu recunosce defectele, sustine ca le-a si reparatu, apoi se roga se i se erte orice poenale sau subtragere din plata, comitetulu decide ca:

Inainte de a intra in cercetarea meritoria atatu a propuneriloru comisiunei catu si in resolvirea petitiunei intreprenorului, acesta se fie provocatu a presenta unu contu exactu despre tote lucrarile sale, in catu acelea au fostu mai multe sau mai puține decatu cele prevediute si acordate prin contractu. (Ex. Nr. 340 et 361).

Nr. 131. Precuviosi'a Sa domnulu Archimandritu Nicolae Popea numera la fondulu scol'orulu si alu internatului de fete alu asociatiunei transilvane 50 fl. v. a.

— Sum'a de 50 fl. s'a transpusu la cassa, donatiunea s'a publicatu in organulu asociatiunei Nr. 20, (Nr. exhib. 341).

Nr. 132. Societatea Transilvani'a pentru ajutoriulu studentiloru saraci trimite la cass'a asociatiunei 200 fl. v. a. pentru elevii meseriasii sustinuti de dens'a, pe timplu de 6 luni, adeca dela 1 Octombree a. c. pana la 1-a Aprilie 1887 exclusivu.

— Sum'a de 200 fl. s'a transpusu la cassa; generosei societati transilvane se i se trimitia fara intardiere adeverintia de primire (Ex. Nr. 342).

Nr. 133. Directiunea despartimentului XI dela Simleu in Comitatulu Salagiului pe langa comitiv'a sa din 17 Septembrie a. c. transmite processulu verbale alu adunarei generale tinute in comun'a Tasnadu-Santau in 30 Augustu 1886, alaturandu atatu cuvintulu de deschidere alu dlui Vicariu Alimpiu Barboloviciu ca directoru alu acelu despartimentu, catu si raportulu anuale subscrisu de directoru si de actuariulu despart. dn. Andreiu Cosm'a.

Din procesulu verbale alu acelei adunari pre catu de bine cercetate pre atatu de zelose, resulta urmatoarele lucrari ale ei:

a) Noue membrii vechi si alti patru inscrisi ca membrii noi au numeratu cotisatiunea de cate 5 fl. pe anu legiuita prin statute, era 11 insi au depusu ca membrii ajutatori noi cate 1 fl. cum si alti 4 vechi totu ajutatori. Dn. Petru Popu subjude reg. in Margareta a pusu la dispositiunea despartimentului 10 fl. spre a-i folosi pentru vreunu scopu culturalu.

b) Premiile promisse si realizate de mai inainte inca si pentru anulu acesta de catre dnii Georgie Popu de Basesci, Ioanu Popu, Ioanu Nichita, Simeonu Orosu, Alimpiu Barboloviciu si Andreiu Cosm'a votandu-se in regula s'au impartitu la docenti dintre cei mai distinsi in despartimentu; era acelea premii au fostu: Un'a vaca cu vitielu; doue scrofe cu purcei; 20 fl. v. a.; unu altu premiu de 4 galbini; doue de cate 10 fl. v. a.; 2 hectolitre de grau curatu de sementia; in fine din economiile anului trecutulu unu premiu de 15 fl. pentru docentele din Simleu, care in lipsa de ori-care alta remuneratiune propune totusi gratis limb'a romana in gimnasiulu din locu, unde se afla si scolari romani.

c) Ddloru protopopi din acelu despartimentu li s'a votatu multiamita pentru promptitudinea, cu care toti fara escep-

tiune au venit comitetului in ajutoriu la inaintarea culturai poporului.

d) Se voté dia spre a se publicá doue premii de câte 15 fl. v. a. pentru doi invetiatori, carii voru avea se tina in primavar'a viitóre prelegeri practice din economia si se re-gledie gradinile de pomaritu.

e) Comitetulu centrale se fie rugatu a permite, cá din interesele fundatiunei Contiane se fia ajutoratu docentele din Giorocut'a.

f) La adunarile generali viitóre sè se tina câte doue dissertatiuni, spre care scopu sè se ia mesuri inadinsu.

g) Dupace domnulu protopopu Dimitrie Coroianu depuse 10 fl. v. a. la dispositiunea adunarei, pe lunga ce i se votá multiamita, cei 10 fl. se detera cá premiu unui altu docente dintre cei mai activi.

h) Dupace mandatulu comitetului din acelu despart. expirase, adunarea alege prin aclamatiune in persónele domnloru: vicariu Alimpiu Barboloviciu directoru, Andreiu Cosm'a actuariu, Georgiu Poppu, Georgiu Filepu, Ioanu Sèrbu, Ioanu Cherebetiu, Vasilie Patcasiu si Florianu Cocianu membrii ordinari, éra Ioanu Cosm'a, Ioanu Moldovanu si Demetriu Suciú cá suplenti.

Loculu adunarei viitóre va fi comun'a Buciumu.

Preste acestea in comitiv'a sa directiunea despart. cere, cá comitetulu centrale luându in consideratiune multele lipse ale acelu despartimentu se binevoiasca a lasa la dispositiunea acestuia atátu cei 30 fl. adunati din taxele membriloru ajutatori, câtu si cei 10 fl. oferiti de către dn. Petru Popu si destinati prin adunarea gener. a despartimentului spre scopurile indicate in p. VI alu procesului verbale.

2. Relative la intrebuintiarea venitului din fundatiunea Contiana sè se amáne decisiunea meritoria pana la venirea unei informatiuni, care pana acum lipsesce in acésta cauza.

3. Actele acestei adunari a despartimentului sè se publice in fói'a „Transilvani'a, inse cu 50 de exemplarie mai multu decâtu este editiunea ei usitata, éra acelea 50 exemplarie sè se inaintedie la directiunea despartimentului, cá conformu conclusului protocolariu alu adunarei se le impartia in acelea tñnuturi din susu numitulu comitatu si din altulu invecinatu, de unde si astadata s'a infatiosiatu unu publicu numerosu la adunare.

— ad a) Incassarea de taxe dela membrii vechi si dela cei inscrisi din nou, ordinari si ajutatori se ia spre sciintia, inse cu acea observatiune, cá registrulu membriloru citatu in p. VI. si in comitiva lipsesce dela actele inaintate incóce, éra in list'a intercalata in procesulu verbale nu se afla trecuti membrii ordinari vechi cari au numeratu tax'a din urma; deci se astépta registrulu intregitu.

ad b) Impartirea premiiloru aduse pe altariulu culturai poporului nostru de către generosii sei fii si patrioti luminati spre laud'a acelu despartimentu se ia la cunoscintia cu placere si bucuria. Asemenea se iau spre sciintia si conclusele estrase din processulu verbale si specificate sub c, d, e, f, g.

ad h) Alegerea pe alti trei ani a directiunei despartimentului se confirma intocma.

Cererea de sub 1). Se resólve in acelu intielesu, cá sum'a de 30 fl. v. a. intrata dela membrii ajutatori se remána la dispositiunea despartimentului conformu §-fului 27 din regulamentu si pracei introduse si pentru alte despartieminte ori cându acelea respica limpede scopulu intrebuintiarei acelorlu sume.

Din cei 10 fl. daruiti despartimentului de dn. Petru Popu se va infiantia unu premiu in despartimentu conformu vointiei donatorului.

Sum'a de 70 fl. v. a. intrati dela membrii ordinari vechi si noi inaintata incóce s'a transpusu la cassa si list'a lorú se va publicá indata ce se va fi inaintatu incóce. (Nr. exh. 343).

2. Asupr'a fundatiunei Contiane remane suspinsa orice decisiune meritoria pana cându comitetulu despartiem. nu va fi in stare de a da informatiunile necesarie intocma cum se promitte si in comitiv'a din 17 Sept. a. c.

3. In câtu pentru publicarea actelorú emanate dela adunarea despartimentului tñnuta in T. Santau, cuvèntu de deschidere, raportu anualu, procesulu verbalu, secretariulu re-dactoru este insarcinatu a ingrigí, cá acelea sè se publice nesmintitu in Nrii 23—24 ai Transilvaniei, a caroru editiune sè ésa cu 50 esemplarie mai multu spre a fi inaintate la desu numit'a Directiune.

Membrii noi ordinari insinuati si inscrisi se voru propune la cea mai de aprópe adunare generala spre a li se da diplomele in sensulu statutelorú (Nr. Exh. 344).

Nr. 134. Stef. Buzila teologu in anulu I. din seminariulu diecesanu in Gherl'a multiamesce pentru ajutoriulu intinsu lui prin comitetulu Associatiunei in cei doi ani din urma, pre cându studiá la Naseudu si se aflá in lipsa estrema.

— Spre sciintia (Ex. Nr. 345).

Nr. 135. Escelenti'a Sa domnulu arhiepiscopu si metropolitu Mironu Romanulu in urmarea adresei acestui comitetu din 30 Augustu Nr. 312 binevoiesce a notificá sub Nr. 4577: Scol. din 28 Augustu (9 Septembre) a. c. cá de catechetu la scól'a civila de fete a asociatiunei pentru fetitiile de confesiunea greco-orientala s'a denumitu archimandritulu Dr. Ilarionu Puscariu, care totdodata e insarcinatu a studia si combina si planulu de invetiamentu din studiulu religiunei, precum va afla mai corespundietoriu dupa pregatirea anterióra a elevelorú.

— Spre sciintia, avèndu a se comunicá denumirea acést'a directiunei scóleloru de fetitie.

Nr. 136. S. Ioanu Bene medicu comunalu in K. Vámos-Piris din Ungari'a, aratându cá densulu a scrisu unu opu titlulatu: „Medicina pastoralá practica pentru mósie si familii romane in casu de morburi“, cere cá comitetulu se'i dea in cale ce are de facutu cu elu, mai alesu cá nu este coresu orthographice si pe acolo nu are cine se'lu coréga; éra in casu când comitetulu ar aflá cá opulu dlui Bene este bunu de a se tipari, elu aru fi gat'a se'lu dea asociatiunei nóstre pe langa unu honorariu ce ar merita.

— Comitetulu asociatiunei nu este auctorisatu a tipari pe specele ei alte carti, de câtu numai de acelea care se punu la concursu de către adunarile generali si se supunu la revisiune científica, prin urmare acésta dorintia a dlui medicu nu i se póte impliní. In câtu pentru luarea in revisiune

a manuscriptului, daca petentele nu cunósce in acelea regiuni barbati competenti, cari se cunósca si limb'a nóstra nationala din fundamentu, se fie si omu de specialitate, adeca medicu de profesiune, in acestu casu comitetulu este aplecatu a-i facilita implinirea acestei din urma dorintie a dènsulni (Exh. 347).

Nr. 137. Consiliariulu reg. si inspectoru de scóle Emilu de Trauschenfels cu Nr. 1019 din 30 Sept. a. c. comunica in copia decretulu domnului Ministru de culte si instructiune publica de dato Budapesta 8 Sept. 1886 Nr. 28742, intru care escel. sa provocându-se la doue instructiuni a le sale scolastice anterióre si relative intre altele la concessiunea sau eliminarea de cărti scolastice in tóte scólele poporane de orice categoria, afla cá anume §. 44 p. 1 din una si §. 34 p. 1 din alt'a supátóre despre cărtille scolastice si pedagogice, precum si despre requisitele de invetiamentu, in mai multe locuri se aplica reu si cu multe scaderi; de aceea ministrulu in acésta privintia ia din nou mesuri in siese puncte pentru introducerea sau cassarea de cărti in tóte scólele poporului, fia acelea sustínute de statu, de comune, de societati sau de privati, fia elementarie sau poporane superióre, civile, industriali, comerciali inferióre; deci: 1. in tóte scólele se potu introduce numai cărti scolastice editate de cátra statu sau numai cele autorizate de gubernu; nici cărtille scolastice destinate pentru gimnasii nu sunt permise in scólele susspecificate fára concessiune prealabila. 2. La obiectele care se propunu si invétia prin intuitiune, nu se cere se aiba scolarii cărti. 3. Niciunu obiectu nu e permis sè se invetie dupa note autografice sau scrise cu pèn'a. 4. De astadi inainte sunt oprite tóte cărtille cáte nu sunt autorizate de gubernu; éra cei ce voru se fia primite cărtille lor, sunt obligati se submitta prin inspectorii reg. cáte trei exemplarie timbrate de ajunsu la ministeriu spre censurare. 5. Cártille scolastice neautorizate, dara introduse prin scóle, mai sunt suferite inca numai pána la finea acestui anu scolasticu, daca intr'aceea proprietarii lor nu voru cere si nu voru cástiga concessiunea dela ministru. 6. Schimbarea cărtilor scolastice pre cátu se póte sè se evite; éra daca totusi ar fi sè se faca vreo schimbare de cărti, acésta sè se intemple numai pe la inceputulu anului scolasticu si numai asia, daca corporatiunea docentiloru dupa examinare seriósá va fi in stare se probedie la loculu mai inaltu necesitatea schimbarei.

— Acestu decretu ministerialu sè se comunice directiunei scóleloru nostre civile de fetitie per extensum spre conformare in tóte punctele. (Exh. Nr. 349).

Nr. 138. Doue mandate si ursoriu de plata, una din 14 Iuliu si alta din 6 Octobre a. c. dela oficiulu reg. de contributiune din Alba-Iulia pentru 6 fl. v. a. tax'a jumetate din cei 12 fl. aruncati asupra sententiei de judecata in caus'a cu Ana Berghianu et Consortes.

— Sè se dea aviso de urgentia la cassa spre a se plati acei 6 fl. la oficiulu competente. (Exhbt. Nrii. 292, 293 et 350).

Nr. 139. Niculae Fleschin din Resinari, studente in cl. VI. gimnasiala din Sibiiu provocându-se la unu concursu ce s'ar fi publicatu, pe care inse nu'lu numesce, cere unu ajutoriu, pentrucá se póta continua studiile.

— Nefindu fondu votatu de cátra adunarea generala spre scóplu aratatu de suplicante, cererea sa nu póte fi luata in considerare. (Exhbt. Nr. 351).

Nr. 140. Consiliariulu si inspectorulu reg. Emilu de Trauschenfels transmite atestatele docentiloru Septimiu Albini si Enea Hodosiu date in urmare examinelor depuse din limb'a maghiara.

— Spre sciintia, si atestatele se remitu respectiviloru docenti. (Exhbt. Nr. 352).

Nr. 141. Acelasiu dn. consiliariu si inspectoru de scóle comunica comitetului coprinsulu inaltului decretu ministeriale din 23 Septembrie a. c. Nr. 29282, prin care se face cunoscutu, cá dn. Ministru a luat la cunoscintia statutele si planulu de invetiamentu alu scólei románe civile de fetitie si le aproba cu acea singura observare, cá din cele 5 óre destinate la cl. I. pentru limb'a magiara una óra se tréca la clasa II; totodata conformu §-ului 73 din art. de lege XXXVIII. dela 1868 maximulu órelor de instructiune pe septemána sè se scada la 26 in tóte clasele.

Concessiunea de deschidere pentru acestu institutu o va da ministeriulu numai dupace personalulu seu didacticu de ambele secse in urm'a concursului publicatu va fi depusu examen de calificatiune la institutulu pedagogicu din Buda-Pesta, care singuru este autorisatu a da testimoniu de calificatiune la scólele civile. Deci testimoniile personalului aplicatu la acésta scóla sè se inaintedie prin inspectoru la ministru.

— Coprinsulu acestui intimatu sè se comunice directiunei scóleloru de fetitie spre a se face cunoscutu personalului didacticu intocma. (Exhbt. Nr. 353).

Totodata cu privire la aplicarea personalului didacticu sè se inaintedie la in. Ministeriu de culte si instructiune reprezentatiune intemeiata pe art. de lege XXXVIII din 1868.

Nr. 142. Dn. Advocatu Athanasie Cimponeriu prin aratarea sa din 22 Octobre cere se i se puna in locuint'a sa alte cuptóre de olane in loculu celoru vechi de tuciu, care afuma in cátu nu se póte face focu in ele.

— Sè se cercetedie de urgentia starea acelor cuptóre spre a se delatura defectulu ce se va afla.

Nr. 143. Directiunea Despartimentului VIII. dela Alba-Iulia pe lângá comitiv'a sa din 15 Octobre a. c. a inaintatu incóce protocolulu adunarei Despart. tñute in comun'a Totoiu la 11 Iuliu, una lista a membriloru ordinari si ajutatori inserisi cu acea ocaziune, raportulu despre activitatea din anulu trecutulu pána la acea adunare, cum si protocolulu siedintei subcomitetului din 24 Augustu, intru care s'au recapitulatu conclusele numitei adunari spre a se realiza, in fine si unu conceptu de concursu la unu premiu de 20 fl. v. a. in favórea scóleloru de pomaritu pe la scólele confesionali din acelu despartimentu. Din banii incassati la dis'a adunare s'au inaintatu la cass'a Asociatiunei 49 fl. v. a., cu 50 cr. mai puçinu decátu se arata in comitiva.

Din protocolulu adunarei dela Totoiu aflámu, cá dupá alegerea de comisiuni si dupa o lunga discusiune incinsa intre cátiva membrii cu privire la colectele intreprinse in favórea internatului si a scóleloru de fete, s'au luat si acestea concluse: Din sum'a de 63 fl. 50 cr. incassata la acea adunare 15 fl. sè se retfna cá budgetu alu despartimentului de preste anu, care se si

specifica; sè se publice concursu pentru unu premiu de 20 fl. in favórea scóloru de pomaritu, in care se coprindu si cei 5 fl. promisi spre acelu scopu de càtra dn. notariu Ludovicu Andreiu. Dupa o discussiune mai intinsa asupr'a betiei, „adunarea isi esprime dorinti'a de a vedea pusa in lucrare càtu mai curèndu prin comitetulu centrale, idea infiintiarei de societati de infrenare dela beuturile spirituóse. Dupace subcomitetulu nu a fostu in stare de a tiné decàtu numai 2 siedintie in anulu trecutu din lipsa de membri, ca-ci adeca trei dintre cei actuali nu locuescu in Alb'a-Iuli'a, ci in alte comune, de unde nu potu veni regulatu, adunarea alege 6 membrii suplenti locuitori in Alb'a-Iuli'a. Pentru adunarea viitóre a membriloru despart. VIII se de-defige comun'a Metesiu.

Din procesulu verbale dela 24 Augustu alu siedintiei subcomitetului mai aflamu, cà in mai multe comune s'au infiintiatu agentii comunali, éra in altele càteva se voru infiintia de aici inainte, pentru càre s'au si luat mesuri noue.

— Sum'a de 49 fl. v. a. a intratu in cass'a asociatiunei. In càtu pentru diferenti'a de 2 fl. 80 cr. ce resultase din computulu anului 1885 pe temeulu §-fului 27 din regulamentu, precum si cu privire la list'a membriloru din 11 Iuliu a. c. alaturata la processulu verbale alu adunarei din Totoiu nu se póte cunósce, cum intielege despart. VIII acelu §. 27 din regulamentu mai virtosu dupace acestu comitetu in conclusulu seu, din 20 Novembre 1885 Nr. 311 din incidentele diferentiei de 2. fl. 80 cr. a limpeditu cestiunea. In list'a din estimpu in suma de 63 fl. 50 cr. se vedu trecuti numai 34 fl. v. a. cá intrati dela membrii ordinari vechi si noi, éra nu 49 fl.

Spre a limpedi acestu computu, cassariulu Asociatiunei este recercatu a'lu luá in revisiune de aprópe.

Celelalte concluse ale adunarei despartimentului se iau spre sciintia; totodata alegerea de membrii suplenti in persónele domniloru Nicolau Barbu, I. Cosieriu, M. Ciulea, Ales. Velceanu, G. Filipu, Lud. Luc'a se confirma.

Incàtu, pentru dorinti'a manifestata de càtra acea adunare de a se infiintia societati de infrenare dela beuturi spirituóse, sta in voi'a ori cui si cu atàtu mai virtosu in a despartimenteloru de a le infiintia, dupa cum se intèmpla si la alte popóra. (Ex. 357).

Nr. 144. Petru Gram'a invetiatoriu in S. Jude cere a i se remitte unu atestatu alu inspectorului reg. din Desiu si a i se tiparf unu operatu alu seu despre industri'a de casa.

— Atestatulul i se va remitte. Operatulul se va da in revisiune spre a i se cunósce valórea (Ex. 320 et 358).

Nr. 145. Academ'ia romana cu scrisóre din 11/23 Sept. a. c. cere a i se trimite càte unu esemplariu din fói'a „Transilvani'a“ pe 4 ani 1871 pàna inclusive 1874 cu scopu de a reproduce din acelea mai multe documente de valóre istorica in volumele destinate a completá colectiunea Hormuzachi.

— Cererea se acórdá (Ex. Nr. 360).

Nr. 146. Andreiu Voda parochu gr. c. din M. Örményes trimite 1 fl. pentru „Transilvani'a“ pe anulu 1886.

— Unu florinu se trece la cassa si Nrii fóiiei se i se trimita dela 1 Ianuariu a. c.

Nr. 147. Ioanu Predovicu parochu gr. or. la Salinele-Sibiului, trimite 2 fl. v. a. la fondulu scóloru de fetitie.

— 2 fl. v. a. se transpunu la cassa.

Sibiui, d. u. s.

Iacobu Bolog'a m. p.

G. Baritiu m. p.

Vice-pres.

Autenticarea acestui procesu verbale se increde dloru: Dr. I. Puscariu, Z. Boiu, si C. Stezariu.

S'a cetitu si autenticatu. Sibiu in 2 Novembre 1886.

Dr. I. Puscariu m. p.

Z. Boiu m. p.

C. Stezariu m. p.

Bibliografie.

Publicatiunile Academiei Romane din Bucuresti.

Aprilie 1886.

Depositu la librariile: Socecu & Co. Bucuresti, Fratii Siarag'a, Iasi. Otto Harrassowitz, Leipzig. — W. Krafft, Sibiu. — Gerold & Co., Vien'a.

Analele Societatii Academice Romane. Seri'a I.

Tom. I. — Sesiunile aniloru 1867, 1868 si 1869 Vol. 8°.

L. 4. — Discursu asupr'a istoriei limbei romane de T. Cipariu. Operatulul lui George Munteanu asupr'a Ortografiei. Sistem'a ortografica, presentata de T. Cipariu. Discursu despre asemenarea dialectului friulanu cu limb'a romana de V. A. Urechia.

Tom. II. — Discursulu de receptiune alu Dlui A. Papiu Ilarianu: Viéti'a, operele si ideile lui George Sincai, — cu respunsulu Dlui G. Baritiu. Vol. 8°. L. 2.—

Tom. III. — Sesiunea anului 1870 Vol. 8°. L. 2.— Alecsandru Donici, viéti'a si operele sale, de G. Sion. Relatiune de A. Papiu Ilarianu despre manuscriptele lui Ioanu Budai-Deleanu aflatóre in Bibliotec'a centrala din Bucuresti. Despre istori'a mai noua si mai alesu despre istori'a aniloru 1848 si 1849 de G. Baritiu.

Tom. IV. — Sesiunea anului 1871 Vol. 8°. L. 2.50 Georgiu Lazaru si Scól'a Romana de Petru Poenaru. Despre numele proprie, gentilitie, geografice, topografice, straine si romane de G. Baritiu.

Tom. V. Sect. I. si II. — Sesiunea anului 1872 Vol. 8°. L. 3.— Despre incercarile facute pentru desvoltarea sciintieloru naturale in Romani'a. — Discursu de receptiune de Dr. Anastasie Fetu, — cu respunsulu D-lui V. A. Urechia. Teoriile lui Darwin de G. Baritiu.

Tom. VI. — Sesiunea Anului 1873 Vol. 8°. L. 1.— Campani'a dela 1444, Batali'a dela Varn'a de G. Baritiu.

Tom. VII. — Sesiunea anului 1874 Vol. 8°. L. 3.— Memoriu asupr'a portreteloru Domniloru romani de D. Sturdza. Fragmente din istori'a regimentului alu II-lea romanescu granitariu transilvanu de G. Baritiu.

Tom. VIII. — Sesiunea anului 1875 Vol. 8°. L. 1.— Biseric'a romanésca in lupta cu reformatiunea. Fragmentu istoricu de G. Baritiu.

Tom. IX. — Sesiunea anului 1876 Vol. 8°. L. 1.50. Viéti'a si activitatea lui Maniu Samuilu Miculu alias Klein de Sadu de I. Bianu.

Tom. X. Sect. I. — Sesiunea anului 1877 Vol. 8°. L. 2.—

Tom. X. Sect. II. Fasc. I. — Memorii si notitie Vol. 8°. L. 5.— Notitia despre bibliografi'a Istoriei si Dalmatiei de V. A. Urechia. Notiuni relative la economi'a sociala si la istori'a civilisatiunii in Transilvania de G. Baritiu. Dăre de séma despre publicatiunea Dlui Emile Legrand „Recueil des poemes, historiques en grec vulgaire relatifs a la Turquie et aux Principautés Danubiennes“ de V. A. Urechia. Schitia biografica asupr'a lui Eudoxiu Hurmuzaki si operele sale de D. A. Sturdz'a. Dăre de séma despre publicatiunea Dlui Dr. Jung „Romanii si Români“ de V. Maniu. Memoriu asupr'a numismaticei romanesce de Dimitrie A. Sturdz'a. Relatiune despre localitatile semnalate prin anticitati in judetiulu Romanati, de A. I. Odobescu. Cestionariu pentru adunarea obiecturilor juridice ale poporului român de B. P. Hasideu. Indice alfabeticu alu materiilor continute in tomurile I—X alu Analeloru. 1867—1877.

Tom. X. Sect. II. Fasc. II. — Daci'a inainte de Romani. Cercetari asupr'a popóreloru cari au locuitu tierile romane de a stâng'a Dunarii mai nainte de conquist'a acestoru tieri de cătra imperatorulu Traianu, de Gr. G. Tocilescu. — Cu 38 stampe litografiate, 4 charte, din cari 2 cromolitografiate si 171 figuri in textu Vol. 8°. L. 15.—

Tom. XI. Sect. I. — Sesiunea anului 1878 Vol. 4°. L. 2.50 Raportulu D-lui Gr. G. Tocilescu despre misiunea sa in Rusi'a.

Tom. XI. Sect. II. — Memorii si notitie Vol. 4°. L. 20.— Economi'a rurala la Romani, de P. S. Aurelianu. Pedaniu, Dioscoride si Luciu Apuleiu (botanica daco-getica), de A. Papadopol-Calimachu. Inceputulu omului, de Ioan Ghic'a. Notiuni despre base, acide si sari, de Nicolae Teclu. Descoperirea unei masele de Dinoteriu in Romani'a de Gr. Stefanescu. Bibliografi'a numismaticei române, de D. A. Sturdz'a. Notiuni relative la economi'a sociala si istori'a civilisatiunii in Transilvani'a, de G. Baritiu. Descoperirea unei falce de camila fosila la Slatin'a, de Gr. Stefanescu. Cunun'a mare din tesaurulu dela Novo-Cercask, de A. I. Odobescu. Observatiuni meteorologice facute la scól'a de agricultura si silvicultura dela Ferestreu (Bucuresci), si in Iasi prin Dlu P. Poni pe anii 1877 si 1878.

Analele Academiei Romane. Seri'a II:

Tom. I. — Sesiunea extraordinara a anului 1879 Vol. 4°. L. 3.50.

Tom. II. Sect. I. — Desbaterile Academiei in anulu 1879-80 Vol. 4°. L. 5.— Elefantulu fosilu dela vadulu Sorestiloru, de Gr. Stefanescu. Notitia onomastica topica macedo romana comunicata de A. Margaritu. Notitia despre caletori'a lui la Mottraye la Tighin'a de V. A. Urechia. Raportulu dlui Nic. Densusianu despre misiunea sa istorica in Ungari'a si Transilvani'a.

Tom. II. Sect. II. — Discursuri, memorii si notitie Vol. 4°. L. 6.— Discursulu de receptiune alu Dlui Em. Bacaloglo despre calendaru, — cu respunsulu Dlui Ioanu Ghic'a. Discursulu de receptiune alu Dlui Ioanu Ghic'a despre Ioanu Campineanu, — cu respunsulu Dlui B. P. Hasideu. Discursulu

de receptiune alu Dlui Dr. P. Vasici despre Vegetarianismu, cu respunsulu Dlui Dr. I. Felics. Discursulu de receptiune alu Dlui Dr. I. Felics despre Miscarea populatiunii Romaniei, cu respunsulu Dlui P. S. Aurelianu. Discursulu de receptiune alu Dlui N. Teclu despre relatiunile intre chimi'a organica si anorganica, — cu respunsulu Dlui V. Babesiu. Discursulu de receptiune alu dlui Dr. D. Brândza despre Vegetatiunea Romaniei si exploratorii ei, — cu respunsulu Dlui Gr. Stefanescu. Semintiile, soiurile si rasele. de Ioan Ghic'a. Scri-sori catre Vasile Alecsandri, de Ioan Ghic'a. Chartografi'a romana, de V. A. Urechia. Dăre de séma despre scrierea lui Atanasie Comnenu Ipsilantu 'Εκκλησιαστικῶν καὶ πολιτικῶν βιβλία ιβ', in ce privesce pe Romani, de A. Papadopol-Calimachu, Plante noue din Romani'a, de Dr. D. Brândza.

Tom. III. Sect. I. — Desbaterile Academiei in anulu 1880—81. Vol. 4°. L. 5.— Vegetatiunea Pinului silvestru si a Pinului negru la scól'a de agricultura dela Ferestreu, de P. S. Aurelianu. Grindina caduuta in jurulu Brailei in nóptea dela 6 la 7 Iunie 1880 st. n. Nota de St. Hepites. Cuetremurul de pamentu din Brail'a dela 25 Decembre 1880 st. n. Nota de St. Hepites. Consideratiuni asupr'a organisarei serviciului meteorologicu in Romani'a de St. Hepites. Proiectu pentru organisarea serviciului meteorologicu in Romani'a de St. Hepites. Neconcordantia sub zero a indicatiunilor termometreloru cu mercuru si cu alcoolu. Nota de St. Hepites. Relatiune asupr'a congresulu alu III-lea internationalu de igiena tinutu la Turinu in Septembrie 1880 si asupra diferiteloru experientie relative la igien'a publica, facute cu ocasiunea caletoriei in Itali'a, de Dr. I. Felix.

(Va urmá).

Concursu.

Comitetulu despartimentulu VIII alu asociatiunii transilvane pentru literatur'a romana si cultur'a poporulu romanu prin acést'a deschide concursu la premiulu de 20 fl. v. a. votatu de adunarea generala a despartimentulu in scopulu infintiarei scóleloru de pomaritu la scólele romane de ambe confesiunile din despartimentu.

La acestu premiu póte concurge fie-care invetiatoriu dela scól'a confesionala romana din despartimentulu VIII, care va putea documentá cu atestatu dela directiunea scólei, cumca dela anulu 1885 pâna la adunarea generala, carea se va tine in anulu 1887; au infintiatu langa scóla unde este aplicatu cá invetiatoriu, scóla de pomaritu cu bunu succesu si ca a datu instructiune eleviloru in ultuire séu oculare de pomi.

Rugarile respectiviloru concurenti sunt a se adresa si a se tramite la subscrisulu directoru alu despartimentulu pâna in 1-a Iunie 1887.

Din siedinti'a comitetulu despartimentulu VIII alu asociatiunii transilvane pentru literatur'a romana si cultur'a poporulu romanu.

Alb'a-Iuli'a, in 24 Augustu 1886.

Ioan Piposiu
directoru.

Rubin Patitia
actuariu.